

14. Cum enim quietum silentium contineret omnia, et non in suo cursu medium iter haberet,

15. Omnipotens sermo tuus de celo, a regibus sedibus, duras debellat, in medium exterminii terram prosilisti,

16. Gladius acutus insinulatum imperium tuum portans, et stans, replevit omnia morte, et usque ad caelum attingebat stans in terra.

17. Tunc continuo visus somniorum malorum turbaverunt illos, et timores superaverunt inseperti.

18. Et alius alibi projectas semivivis, propter quam moriebatur causam demonstrabat mortis.

19. Visiones enim que illos turbaverunt hæc præmonabant, ne inscii quare mala patiebantur perirent.

20. Tetigit autem tuæ et justos tentatio mortis, et commoto in eremo facta est multitudo; sed non diu permansit illa tua.

21. ¹ Propterea enim homo sine querela deprecatur pro populo, profertur servitatis suæ scutum, orationem et per incensum deprecationem allegans, restitit iræ, et finem imposuit necessitati, ostendens quoniam tuus est famulus.

22. Vicit enim turbus non in virtute corporis, nec armaturæ potentia; sed verbo illum qui se verabat subiecit, iuramenta parentum, et testamentum commemorans.

23. Cum enim iam acervatim occidissent super alterum mortui, interestit, et amputavit impetum; et divisit illam que ad vivos ducebat viam.

24. In veste enim poderis quam habebat totus erat orbis terrarum; et parentum magna in quatuor orbibus lapidum erant sculpta, et magnificentia tua in diadematæ capitis illius sculpta erat.

25. His autem cessit qui exterminabat, et hæc extinxit; erat enim sola tentatio ire sufficiens.

CAPUT XIX.

Hebræos persequentes Ægypti, mari absorpti sunt, maxis et raris aqua; terræ: Hebræi vero conceptas carnes accipientibus, impii inhospitalis percipiuntur cæcitate; elementa

¹ Num. 16, 25.

² Exod. 14, 5.

Deo servanti in afflictione malorum, et si sequo bonorum.

1. Impis autem usque in novissimum sine misericordia ira supervenit precebat enim et futura illorum;

2. Quoniam cum ipsi permisissent ut se educerent, et cum magna sollicitudine premisissent illos, consequuntur illis, poenitentia acti.

3. ² Adhuc enim inter manus habentia lectum, et deplorantes ad monumenta mortuorum, aliam sibi assumpserunt cogitationem inscientie, et que rogatus projocorant, los tanquam legitimos persequuntur.

4. Ducebat enim illos ad hunc finem digna necessitas; et horum que accidit commemorationem amittebat, ut que deserant tormentis repleret, peribis.

5. Et populus quidem tuus mirabiliter transiret, illi autem novam mortem invenirent.

6. Omnis enim creatura ad suum genus ab initio refiguratur, deserviens tuis præceptis, ut pueri tui custodirentur illis.

7. Nam nubes castra eorum obumbrabat; et ex aqua que ante erat, terra arida apparuit; et in mari Rubro tu sine impedimento, et campus germinans de profundo nimio;

8. Per quem omnis natio transivit que tegebatur tua manu, videntes tua mirabilia et monstra.

9. Tanquam enim equi deperaverunt escam, et tanquam angeli exsultaverunt, magnificantes te, Domine, qui liberasti illos.

10. Memores enim erant adhuc eorum que in incolatu illorum facta fuerant, quemadmodum per natione animalium eduxit terra muscas, et pro piscibus eructavit fluvius multitudinem ranarum.

11. ³ Novissima autem viderunt novam creaturam avium, cum, adducti concupiscentia, postulaverunt escas epulatio-nis.

12. In allocutione enim desiderii ascendit illis de mari ortometra; et vestitiones peccatoribus supervenerunt, nisi sine illis que ante facta erant argumentis per vim fulminum, iuste enim patiebantur secundum suam nequitiam;

13. Etenim detestabiliorum inhospitali-

² Exod. 16, 13. Num. 11, 31. Sup. 16, 2.

tatem sustulerunt; alii quidem ignotos non recipiebant advenas; alii autem bonos hospites in servitutum recipiebant.

14. Et non solum hæc, sed et alios quidam respectus illorum erat, quoniam invitè recipiebant extraneos.

15. Qui autem cum læticia receperunt hos qui eisdem usque iustitiis, sævisimè affligerent doloribus.

16. Percussi sunt autem cæcitate, sicut illi in foribus iusti, cum subitaneè cooperi essent tenebris, unusquisque transitum ostii quærebat.

17. In se enim elementa dum convenerunt, sicut in organo qualitates sonus immutatur, et omnia suum sonum

custodiunt; unde æstimari ex ipso vero certo potest.

18. Agressa enim in aquatica convertebantur; et quæcumque erant tantania in terra transibant.

19. Ignis in aqua valebat supra suam virtutem; et aqua extinguens naturæ inflammabatur.

20. Flamme contrario corruptibilium animalium non vexaverunt carnes combulantium, nec dissolvebant illam, que facile dissolvebat sicut glaciæ, bonam escam. In omnibus enim magnificentis populum tuum, Domine, et honorasti, et non despectisti, in omni tempore et in omni loco assistens eis.

IN ECCLESIASTICUM

IESU, FILII SIRACH

PROLOGUS.

Multorum nobis et magnorum per legem, et prophetas, alioque qui secuti sunt illos, sapientia demonstrata est, in quibus oportet laudare Israel doctrinae et sapientia causa, quia non solum ipsos loquentes necesse est esse peritos, sed etiam extraneos posse et dicentes et scribentes doctissimos fieri. Avus meus Iesum, postquam se amplius dedit ad diligentem lectionis legis, et prophetarum, et aliorum librorum qui nobis a parentibus nostris traditi sunt, voluit et ipse scribere aliquid horum que ad doctrinam et sapientiam pertinent, ut desiderantes discere, et illarum partem facti, magis magisque attendant animo, et confirmetur ad legitimam vitam. Hortor itaque venire vos cum benevolentia, et attentiori studio lectionem facere, et veniam habere in illis, in quibus vide-

mur, sequentes imaginem sapientia, edificare in verborum compositione. Nam deficiunt verba hebræica quando fuerint translata ad alteram linguam; non autem solum hæc, sed et ipsa lex, et propheta, ceteraque aliorum librorum, non parvam habent differentiam quando inter se dicuntur. Nam in octavo et trigesimo anno temporibus Ptolemæi Evergetis regis, postquam perveni in Ægyptum, et cum multum temporis ibi fuisset, invenii ibi libros reliquos, non parva necque contentandæ doctrinae. Harum bonum et necessarium putavi et ipse aliquam addere diligentiam et laborem interpretandi librorum istum; et multa vigilia actuali doctrinam in spatio temporis, ad illa que ad finem ducunt, librorum istum dare, et illis qui volunt animum intendere, et discere quemadmodum oportet instruere mores qui secundum legem Domini proposituram vitam agere.

¹ Gen. 10, 11.

ECCLESIASTICUS.

CAPUT I.

Sapientia incomprehensibilis et in creaturis recondita, ab aeterno origine a solo Deo omnipotente trahit, quam dat diligentibus se timensibus ipsam; nam timor Domini, qui hic multipliciter commendatur, non solum sapientiam, sed et reliquis secum affert virtutes; simpliciter autem corde ad Deum accedendam est.

1. Omnis sapientia a Domino Deo est; et cum illo fuit semper, et est ante avum.

2. Arvan maris, et pluviae guttas, et dies seculi quis dimicravit? Altitudinem caeli, et latitudinem terrae, et profundum abyssi quis dimensus est?

3. Sapientiam Dei praecedentem omnia quis investigavit?

4. Prior omnia creata est sapientia, et intellectus prudentiae est sapientia,

5. Fons sapientiae Verbum Dei in excelsis, et ingressus illius mandata aeterna.

6. Radix sapientiae cui revelata est, et astruit illius quis agnovit?

7. Disciplina sapientiae cui revelata est et manifestata? et multiplicacionem ingressus illius quis intellexit?

8. Unus est altissimus, Creator omnipotens, et Rex potens et metuendus illius, sedens super thronum illius, et dominans Deus.

9. Ipse creavit illum in Spiritu sancto, et vidit, et dirameravit, et mensus est.

10. Et effudit illum super omnia opera sua et super omnem carnem, secundum usum suum, et praebuit illum diligentibus se.

11. Timor Domini gloria, et glorificatio, et laetitia, et corona exultationis.

12. Timor Domini deturbat cor; et dabit laetiam, et gaudium, et longitudinem dierum.

13. Timenti Dominum bene erit in extremis, et in die defunctionis suae benedictur.

14. Timor Domini scientiae religiositas.

15. Religiositas custodiet et justificabit cor, iucunditatem atque gaudium dabit.

16. Timenti Dominum bene erit, et in diebus consummationis illius benedictur.

17. Plenitudo sapientiae est timere Deum, et plenitudo a fructibus illius.

18. Omnem domum illius implebit a generationibus, et receptacula a thesauris illius.

19. Corona sapientiae timor Domini, replens pacem et salutis fructum;

20. Et vidit, et dimicravit eam; utraque autem sunt dona Dei.

21. Scientiam et intellectum praebet sapientia compartietur, et gloriam tantum se exaltat.

22. Radix sapientiae est timere Dominum, et rami illius longevi.

23. Radix sapientiae est timere Dominum, et rami illius longevi.

24. Exsecratio autem peccatoribus sapientia.

25. Timor Domini expellit peccatum;

26. Nam qui sine timore est non poterit justificari; fractura autem animositatis illius subverso illius est.

27. Usque in tempus sustinuit patiens, et postea reddito iucunditatis.

28. Bonus sensus usque in tempus abscondit verba illius, et labia multorum enarrabunt sensum illius.

29. In thesauris sapientiae significant disciplinae.

30. Exsecratio autem peccatorum cultura Dei.

31. Fili, concipiscens sapientiam

32. Timor Domini scientiae religiositas.

33. Religiositas custodiet et justificabit cor, iucunditatem atque gaudium dabit.

34. Timenti Dominum bene erit, et in diebus consummationis illius benedictur.

35. Plenitudo sapientiae est timere Deum, et plenitudo a fructibus illius.

36. Omnem domum illius implebit a generationibus, et receptacula a thesauris illius.

37. Corona sapientiae timor Domini, replens pacem et salutis fructum;

38. Et vidit, et dimicravit eam; utraque autem sunt dona Dei.

39. Scientiam et intellectum praebet sapientia compartietur, et gloriam tantum se exaltat.

40. Radix sapientiae est timere Dominum, et rami illius longevi.

41. Exsecratio autem peccatoribus sapientia.

42. Timor Domini expellit peccatum;

43. Nam qui sine timore est non poterit justificari; fractura autem animositatis illius subverso illius est.

44. Usque in tempus sustinuit patiens, et postea reddito iucunditatis.

45. Bonus sensus usque in tempus abscondit verba illius, et labia multorum enarrabunt sensum illius.

46. In thesauris sapientiae significant disciplinae.

47. Exsecratio autem peccatorum cultura Dei.

48. Fili, concipiscens sapientiam

49. Timor Domini scientiae religiositas.

50. Religiositas custodiet et justificabit cor, iucunditatem atque gaudium dabit.

51. Timenti Dominum bene erit, et in diebus consummationis illius benedictur.

52. Plenitudo sapientiae est timere Deum, et plenitudo a fructibus illius.

53. Omnem domum illius implebit a generationibus, et receptacula a thesauris illius.

54. Corona sapientiae timor Domini, replens pacem et salutis fructum;

55. Et vidit, et dimicravit eam; utraque autem sunt dona Dei.

56. Scientiam et intellectum praebet sapientia compartietur, et gloriam tantum se exaltat.

57. Radix sapientiae est timere Dominum, et rami illius longevi.

58. Exsecratio autem peccatoribus sapientia.

59. Timor Domini expellit peccatum;

60. Nam qui sine timore est non poterit justificari; fractura autem animositatis illius subverso illius est.

61. Usque in tempus sustinuit patiens, et postea reddito iucunditatis.

62. Bonus sensus usque in tempus abscondit verba illius, et labia multorum enarrabunt sensum illius.

63. In thesauris sapientiae significant disciplinae.

64. Exsecratio autem peccatorum cultura Dei.

65. Fili, concipiscens sapientiam

66. Timor Domini scientiae religiositas.

67. Religiositas custodiet et justificabit cor, iucunditatem atque gaudium dabit.

68. Timenti Dominum bene erit, et in diebus consummationis illius benedictur.

69. Plenitudo sapientiae est timere Deum, et plenitudo a fructibus illius.

70. Omnem domum illius implebit a generationibus, et receptacula a thesauris illius.

71. Corona sapientiae timor Domini, replens pacem et salutis fructum;

72. Et vidit, et dimicravit eam; utraque autem sunt dona Dei.

73. Scientiam et intellectum praebet sapientia compartietur, et gloriam tantum se exaltat.

74. Radix sapientiae est timere Dominum, et rami illius longevi.

75. Exsecratio autem peccatoribus sapientia.

76. Timor Domini expellit peccatum;

77. Nam qui sine timore est non poterit justificari; fractura autem animositatis illius subverso illius est.

78. Usque in tempus sustinuit patiens, et postea reddito iucunditatis.

79. Bonus sensus usque in tempus abscondit verba illius, et labia multorum enarrabunt sensum illius.

80. In thesauris sapientiae significant disciplinae.

81. Exsecratio autem peccatorum cultura Dei.

82. Fili, concipiscens sapientiam

83. Timor Domini scientiae religiositas.

84. Religiositas custodiet et justificabit cor, iucunditatem atque gaudium dabit.

85. Timenti Dominum bene erit, et in diebus consummationis illius benedictur.

86. Plenitudo sapientiae est timere Deum, et plenitudo a fructibus illius.

87. Omnem domum illius implebit a generationibus, et receptacula a thesauris illius.

88. Corona sapientiae timor Domini, replens pacem et salutis fructum;

89. Et vidit, et dimicravit eam; utraque autem sunt dona Dei.

90. Scientiam et intellectum praebet sapientia compartietur, et gloriam tantum se exaltat.

91. Radix sapientiae est timere Dominum, et rami illius longevi.

92. Exsecratio autem peccatoribus sapientia.

93. Timor Domini expellit peccatum;

94. Nam qui sine timore est non poterit justificari; fractura autem animositatis illius subverso illius est.

95. Usque in tempus sustinuit patiens, et postea reddito iucunditatis.

96. Bonus sensus usque in tempus abscondit verba illius, et labia multorum enarrabunt sensum illius.

97. In thesauris sapientiae significant disciplinae.

98. Exsecratio autem peccatorum cultura Dei.

99. Fili, concipiscens sapientiam

100. Timor Domini scientiae religiositas.

101. Religiositas custodiet et justificabit cor, iucunditatem atque gaudium dabit.

102. Timenti Dominum bene erit, et in diebus consummationis illius benedictur.

103. Plenitudo sapientiae est timere Deum, et plenitudo a fructibus illius.

104. Omnem domum illius implebit a generationibus, et receptacula a thesauris illius.

105. Corona sapientiae timor Domini, replens pacem et salutis fructum;

106. Et vidit, et dimicravit eam; utraque autem sunt dona Dei.

107. Scientiam et intellectum praebet sapientia compartietur, et gloriam tantum se exaltat.

108. Radix sapientiae est timere Dominum, et rami illius longevi.

109. Exsecratio autem peccatoribus sapientia.

110. Timor Domini expellit peccatum;

111. Nam qui sine timore est non poterit justificari; fractura autem animositatis illius subverso illius est.

112. Usque in tempus sustinuit patiens, et postea reddito iucunditatis.

113. Bonus sensus usque in tempus abscondit verba illius, et labia multorum enarrabunt sensum illius.

114. In thesauris sapientiae significant disciplinae.

115. Exsecratio autem peccatorum cultura Dei.

116. Fili, concipiscens sapientiam

117. Timor Domini scientiae religiositas.

118. Religiositas custodiet et justificabit cor, iucunditatem atque gaudium dabit.

119. Timenti Dominum bene erit, et in diebus consummationis illius benedictur.

120. Plenitudo sapientiae est timere Deum, et plenitudo a fructibus illius.

121. Omnem domum illius implebit a generationibus, et receptacula a thesauris illius.

122. Corona sapientiae timor Domini, replens pacem et salutis fructum;

123. Et vidit, et dimicravit eam; utraque autem sunt dona Dei.

124. Scientiam et intellectum praebet sapientia compartietur, et gloriam tantum se exaltat.

125. Radix sapientiae est timere Dominum, et rami illius longevi.

126. Exsecratio autem peccatoribus sapientia.

127. Timor Domini expellit peccatum;

128. Nam qui sine timore est non poterit justificari; fractura autem animositatis illius subverso illius est.

129. Usque in tempus sustinuit patiens, et postea reddito iucunditatis.

130. Bonus sensus usque in tempus abscondit verba illius, et labia multorum enarrabunt sensum illius.

131. In thesauris sapientiae significant disciplinae.

132. Exsecratio autem peccatorum cultura Dei.

133. Fili, concipiscens sapientiam

134. Timor Domini scientiae religiositas.

135. Religiositas custodiet et justificabit cor, iucunditatem atque gaudium dabit.

136. Timenti Dominum bene erit, et in diebus consummationis illius benedictur.

137. Plenitudo sapientiae est timere Deum, et plenitudo a fructibus illius.

138. Omnem domum illius implebit a generationibus, et receptacula a thesauris illius.

139. Corona sapientiae timor Domini, replens pacem et salutis fructum;

140. Et vidit, et dimicravit eam; utraque autem sunt dona Dei.

141. Scientiam et intellectum praebet sapientia compartietur, et gloriam tantum se exaltat.

142. Radix sapientiae est timere Dominum, et rami illius longevi.

143. Exsecratio autem peccatoribus sapientia.

144. Timor Domini expellit peccatum;

145. Nam qui sine timore est non poterit justificari; fractura autem animositatis illius subverso illius est.

146. Usque in tempus sustinuit patiens, et postea reddito iucunditatis.

147. Bonus sensus usque in tempus abscondit verba illius, et labia multorum enarrabunt sensum illius.

148. In thesauris sapientiae significant disciplinae.

149. Exsecratio autem peccatorum cultura Dei.

150. Fili, concipiscens sapientiam

151. Timor Domini scientiae religiositas.

152. Religiositas custodiet et justificabit cor, iucunditatem atque gaudium dabit.

153. Timenti Dominum bene erit, et in diebus consummationis illius benedictur.

154. Plenitudo sapientiae est timere Deum, et plenitudo a fructibus illius.

155. Omnem domum illius implebit a generationibus, et receptacula a thesauris illius.

156. Corona sapientiae timor Domini, replens pacem et salutis fructum;

157. Et vidit, et dimicravit eam; utraque autem sunt dona Dei.

158. Scientiam et intellectum praebet sapientia compartietur, et gloriam tantum se exaltat.

159. Radix sapientiae est timere Dominum, et rami illius longevi.

160. Exsecratio autem peccatoribus sapientia.

161. Timor Domini expellit peccatum;

162. Nam qui sine timore est non poterit justificari; fractura autem animositatis illius subverso illius est.

163. Usque in tempus sustinuit patiens, et postea reddito iucunditatis.

164. Bonus sensus usque in tempus abscondit verba illius, et labia multorum enarrabunt sensum illius.

165. In thesauris sapientiae significant disciplinae.

166. Exsecratio autem peccatorum cultura Dei.

167. Fili, concipiscens sapientiam

168. Timor Domini scientiae religiositas.

169. Religiositas custodiet et justificabit cor, iucunditatem atque gaudium dabit.

170. Timenti Dominum bene erit, et in diebus consummationis illius benedictur.

171. Plenitudo sapientiae est timere Deum, et plenitudo a fructibus illius.

172. Omnem domum illius implebit a generationibus, et receptacula a thesauris illius.

173. Corona sapientiae timor Domini, replens pacem et salutis fructum;

174. Et vidit, et dimicravit eam; utraque autem sunt dona Dei.

175. Scientiam et intellectum praebet sapientia compartietur, et gloriam tantum se exaltat.

176. Radix sapientiae est timere Dominum, et rami illius longevi.

177. Exsecratio autem peccatoribus sapientia.

178. Timor Domini expellit peccatum;

179. Nam qui sine timore est non poterit justificari; fractura autem animositatis illius subverso illius est.

180. Usque in tempus sustinuit patiens, et postea reddito iucunditatis.

181. Bonus sensus usque in tempus abscondit verba illius, et labia multorum enarrabunt sensum illius.

182. In thesauris sapientiae significant disciplinae.

183. Exsecratio autem peccatorum cultura Dei.

184. Fili, concipiscens sapientiam

185. Timor Domini scientiae religiositas.

186. Religiositas custodiet et justificabit cor, iucunditatem atque gaudium dabit.

187. Timenti Dominum bene erit, et in diebus consummationis illius benedictur.

188. Plenitudo sapientiae est timere Deum, et plenitudo a fructibus illius.

189. Omnem domum illius implebit a generationibus, et receptacula a thesauris illius.

190. Corona sapientiae timor Domini, replens pacem et salutis fructum;

191. Et vidit, et dimicravit eam; utraque autem sunt dona Dei.

192. Scientiam et intellectum praebet sapientia compartietur, et gloriam tantum se exaltat.

193. Radix sapientiae est timere Dominum, et rami illius longevi.

194. Exsecratio autem peccatoribus sapientia.

195. Timor Domini expellit peccatum;

196. Nam qui sine timore est non poterit justificari; fractura autem animositatis illius subverso illius est.

197. Usque in tempus sustinuit patiens, et postea reddito iucunditatis.

198. Bonus sensus usque in tempus abscondit verba illius, et labia multorum enarrabunt sensum illius.

199. In thesauris sapientiae significant disciplinae.

200. Exsecratio autem peccatorum cultura Dei.

201. Fili, concipiscens sapientiam

202. Timor Domini scientiae religiositas.

203. Religiositas custodiet et justificabit cor, iucunditatem atque gaudium dabit.

204. Timenti Dominum bene erit, et in diebus consummationis illius benedictur.

205. Plenitudo sapientiae est timere Deum, et plenitudo a fructibus illius.

206. Omnem domum illius implebit a generationibus, et receptacula a thesauris illius.

207. Corona sapientiae timor Domini, replens pacem et salutis fructum;

208. Et vidit, et dimicravit eam; utraque autem sunt dona Dei.

209. Scientiam et intellectum praebet sapientia compartietur, et gloriam tantum se exaltat.

210. Radix sapientiae est timere Dominum, et rami illius longevi.

211. Exsecratio autem peccatoribus sapientia.

212. Timor Domini expellit peccatum;

213. Nam qui sine timore est non poterit justificari; fractura autem animositatis illius subverso illius est.

214. Usque in tempus sustinuit patiens, et postea reddito iucunditatis.

filii; et iudicium matris exquirens firmabitur in filiis.

4. Qui diligit Deum exorabit pro peccatis, et continebit se ab illis, et in oratione dierum exauferetur.

5. Et sicut qui thesaurizat, ita et qui honorificat matrem suam.

6. Qui honorat patrem suum iungendabitur in filiis, et in die orationis suae exauferetur.

7. Qui honorat patrem suum vita vivet longiore; et qui obedit patri refrigerabit matrem.

8. Qui timet Dominum honorat parentes, et quasi dominis serviet his qui se genuerunt.

9. ¹ In opere, et sermone, et omni patientia, honora patrem tuum.

10. Ut super veniat tibi benedictio ab eo, et benedictio illius in novissimo mense.

11. ² Benedictio patris firmat domos filiorum; maledictio autem matris eradicat fundamenta.

12. Ne glorieris in contumelia patris tui; non enim est tibi gloria ejus confusio.

13. Gloria enim hominis ex honore patris sui, et dedecus filii patris sine honore.

14. Filii, suscipe senectam patris tui, et non contristes eum in vita illius.

15. Et si defeceris sentes, veniam da, et ne spernas eum in virtute tua; elemosyna enim patris non erit in oblivione.

16. Nam pro peccato matris restituebit tibi bonum.

17. Et in iustitia edificabitur tibi, et in die tribulationis commemorabitur tui, et sicut in sereno glacies solventur peccata tua.

18. Quam male famam est qui derelinquit patrem? et est maledictus a Deo qui exasperat matrem!

19. Fili, in mansuetudine opera tua perlice, et super hominum gloriam diligere.

20. ³ Quanto magnus es, humilia te in omnibus, et coram Deo invenies gratiam.

21. Quoniam magna potentia Dei solius, et ab humilibus honoratur.

¹ Erod. 20, 12. Dent. 5, 16. Matth. 15, 4.

Marc. 7, 10. Eph. 6, 2.

² Gen. 27, 27 et 4, 2.

³ Phil. 9, 3.

22. ⁴ Altiora te no quaesieris, et fortiora te no scrutaris fortis; sed que precepit tibi Deus illa cogita semper, et in pluribus operibus ejus no fueris curiosus.

23. Non est enim tibi necessarium ea que abscondita sunt videre oculis tuis.

24. In supervaculis rebus non scrutari multipliciter, et in pluribus operibus ejus non eris curiosus.

25. Plurima enim super sensum humanum ostensa sunt tibi.

26. Multos quoque supplantavit suspicio illorum, et in vanitate detinuit sensus illorum.

27. Cor durum habebit male in se vivissimo; et qui amat periculum in illis peribit.

28. Cor ingrediens duas vias non habebit successus, et pravus corde in illis scandalizabitur.

29. Cor nequam gravabitur in delictibus, et peccator adjiciet ad peccatum.

30. Synagoga superhoram non erit sanitas, fructus enim peccati radicabitur in illis, et non intelligitur.

31. Cor sapientis intelligitur in sapientia, et auris bona audiet cum omni concupiscentia sapientiam.

32. Sapienter cor et intelligibile abinvenit se a peccatis, et in operibus iustitiae successus habebit.

33. ⁵ Ignem ardentem extinguit aqua, et elemosyna resistit peccatis.

34. Et Deus prospector est ejus qui reddit gratiam, meminit ejus in potestatem; et in tempore casus sui invenit firmamentum.

CAPUT IV.

Ad opera misericordiae et sapientiam multipliciter hortatur, hujus ostendens utilitates; confusio bona et mala; non occulta sapientia, nec veritati contradicendum; pe justitia certandum; verbo tuo opus respondeat; sis humanus erga subditos, et sic avarus.

1. Fili, elemosynam pauperis ne defraudes, ⁶ et oculos tuos ne transvertas; paupere.

2. Animam esurientem ne desperes,

⁴ Prov. 25, 27.

⁵ Dan. 4, 4, 24.

⁶ Tob. 4, 7.

CAPUT IV.

et non exasperes pauperem in inopia sua.

3. Cor inopis ne afflixeris, et non protrahas datum angustianti.

4. Rogationem contribulati ne alijicias, et non avertas faciem tuam ab egeno.

5. Ab inopie ne avertas oculos tuos, propter fratrem; et non relinques quarentibus tibi retro maledicere.

6. Maledicentis enim tibi in amaritudine anime exaudietur deprecatio illius; exaudiet autem eum qui fecit illum.

7. Congregationali pauperum affabilem te facito; et presbytero humilia animam tuam, et magno humilia caput tuum.

8. Declina pauperi sine tristitia aurem tuam, et redde debitum tuum, et responde illi pacifice in mansuetudine.

9. Libera eum qui injuriam patitur de manu superbi, et non acide feras in anima tua.

10. In judicando esto pupillis misericors ut pater, et pro viro matri illorum;

11. Et eris tu velut filius Altissimi obediens, et miserabitur tui magis quam mater.

12. Sapientia filiis suis vitam inspirat, et suscipit inquirentes se, et praeibit in via iustitiae.

13. Et qui illum diligit diligit vitam; et qui vigilavit ad illum complectetur placorem ejus.

14. Qui tenevit illum vitam hereditavit; et quo introibit benedictio Deus.

15. Qui servavit et obsequentes erunt sancto; et eos qui diligunt illum diligit Deus.

16. Qui audit illum iudicabit gentes; et qui intuetur illum permanebit conditus.

17. Si crediderit eum, hereditavit illum, et erunt in confirmatione creature illius;

18. Quoniam in tentatione ambulat cum eo, et in primis eligit eum.

19. Timorem, et metum, et probationem inducet super illum; et cruciabit illum in tribulatione doctrine suae, donec tentet eum in cogitationibus suis, et credat anime illius.

20. Et firmabit illum, et iter adducet directum ad illum, et iustificabit illum;

21. Et denudabit absconsa sua illi, et thesaurizabit super illum scientiam et intellectum iustitiae.

22. Si autem obtraverit, dare iniquet eum, et tradet eum in manus inimici sui.

23. Filii, conserva tempus, et devota a malo.

24. Pro anima tua ne confundaris dicere verum;

25. Est enim confusio adducens peccatum; et est confusio adducens gloriam et gratiam.

26. Ne accipias faciem adversus faciem tuam, nec adversus animam tuam mendacium.

27. Ne revereris proximum tuum in casu suo.

28. Nec retineas verbum in tempore salutis. Non abscondas sapientiam tuam in decore suo;

29. In lingua enim sapientia dignoscitur; et sensus, et scientia, et doctrina in vero sensati; et firmamentum in operibus iustitiae.

30. Non contradicas verbo veritatis ullo modo, et de mendacio inereditionis tuae confundere.

31. Non confundaris confiteri peccata tua, et ne subicias te omni homini pro peccato.

32. Noli resistere contra faciem potentis, nec coneris contra lectam fluvii.

33. Pro justitia agnoscere pro anima tua, et usque ad mortem certa pro justitia; et Deus expugnabit pro te inimicos tuos.

34. Noli citatus esse in lingua tua, et inutilis, et remissus in operibus tuis.

35. Noli esse sicut leo in domo tua, evertens domesticos tuos, et opprimens subiectos tibi.

36. Non sis proterva manus tua ad accipendum, et ad dandum collecta.

CAPUT V.

Non permanendum in peccato ob contentiam divitiarum, juvenutis, fortitudinis, aut misericordiae homini; ne sis vagus, sed firmus in Deo; et convulsus in verbis; ne sis asurre et bilinguis.

1. Noli attendere ad possessiones iniquas, et ne dixeris: Est mihi sufficiens vita; nihil enim producit in tempore vindictae et obductionis.

2. Ne sequaris in fortitudine tua concupiscentiam cordis tui,

3. Et ne dixeris: Quomodo potuit aut quis me sublevari propter facta mea? Deus enim vindicans vindicabit.

4. Ne dixeris: Peccavi; et qui nihil accidit triste? Altissimus enim est patiens redditor.

5. De proptiatio peccato non esse sine meta, neque scilicet peccatum super peccatum.

6. Et ne dicas: Misericordia Domini magna est, multitudinis peccatorum meorum miseribitur;

7. Misericordia enim et ira ab illo cito proxima, et in peccatore respicit ira illius.

8. Non tardes converti ad Dominum, et ne differas de die in diem;

9. Subito enim veniet ira illius, et in tempore vindictae disperdet te.

10. Non anxius esse in divitiis injustis, non enim proderunt tibi in die obductionis et vindictae.

11. Non ventus te in omnem ventum, et non eas in omnem viam; scis enim omnis peccator probatur in duplici lingua.

12. Esta firmus in via Domini, et in veritate sensus tui et scientia, et prosequantur te verbum pacis et iustitiae.

13. Esto mansuetus ad audiendum verbum, et intelligas, et cum sapientia profers responsum verum.

14. Si est tibi intellectus, responde proximo: sin autem, si manus tua super os tuum, ne capiaris in verbo indiscriminato, et confundaris.

15. Honor et gloria in sermone sensati; lingua vero imprudentis subversio est ipsius.

16. Non appelleris sursum, et lingua tua ne capiaris et confundaris;

17. Super furem enim est confusio et percontatio, et denotatio pessima super blinguum; susurratori autem odium, et inimicitia, et contumelia.

18. Iustitia pacillium et magnam similitur.

CAPUT VI.

Proximam dilectionem repellat improprium, invidia ac fremitus; quam invani dilato in verbis et pacifica conversatione; multiplices sunt amici, sed vero amicus non potest satis magis estimari; quantum diligenda et conservanda sit sapientia; querenda est praedilectio societas, et servanda Dei praesentia.

1. Noli fieri pro amico inimicus proximo; improprium enim et contumeliam malus hereditabit, et omnis peccator invidus et blinguis.

¹ Prov. 10, 6.

² Prov. 11, 4-23.

2. Non te extollas in cogitatione tua, me tuas velut tauros, non forte elidam virtus tua per stultitiam.

3. Et folia tua comedat, et fructus tuos perdat, et reliquiaris velut lignum aridum in eremo.

4. Anima enim nequam disperdet quae se habet, et adducit in sortem impiorum.

5. Verbum daleo multiplicat amicos, et mitigat inimicos, et lingua eucharis in bono homine abundat.

6. Multi pacifici sint tibi; et consiliarius est tibi unus de mille.

7. Si possides amicum, in tentatione posside eum, et non facile credas ei.

8. Est enim amicus secundum tempus saeculae, et non permanebit in die tribulationis.

9. Et est amicus qui convertitur ad inimicitiam; et est amicus qui odium et iram et convitia denudabit.

10. Est autem amicus socius mensae, et non permanebit in die necessitatis.

11. Amicus si permanescit firmus, et tibi quasi coequalis, et in domesticum tuis fiducialiter agit.

12. Si humiliaveris se contra te, et a facie tua abscederit se, unanimum habebis amicitiam bonam.

13. Ab inimicis tuis separare, et ab amicis tuis attende.

14. Amicus fidelis protectio fortis; autem invenit illum invenit thesaurum.

15. Amico fideli nulla est comparatio, et non est aliqua ponderatio auri et argenti contra bonitatem dilecti illius.

16. Amicus fidelis medicamentum vitae et immortalitatis; qui motum Demoniae invenient illum.

17. Qui timet Deum aequo habebit amicitiam bonam, quoniam secundum illum erit amicus illius.

18. Fili, a juventute tua excipe doctrinam, et usque ad canos invenies sapientiam.

19. Quasi is qui arat, et seminat accede ad sarn, et sustine bonos fructus illum.

20. In opere enim ipsius eriguntur la horabris, et cito edes de generatibus illius.

21. Quam aspera est nimium sapientia indoctis hominibus! et non permanebit in illa exors.

22. Quasi lapidis virtus probatio erit in illis; et non demorabuntur proiectione illam.

23. Sapientia enim doctrinae secundum nomen est ejus, et non est multis manifestata; quibus autem cognita est, permansit usque ad conspectum Dei.

24. Audi, fili, et accipe consilium meum.

25. Injice pedem tuum in compedes illius, et torques illius collum tuum.

26. Subjice lumborum tuam, et porta illam, et ne accideris vinculis ejus.

27. In omni animo tuo accede ad illum, et in omni virtute tua conserva vias ejus.

28. Investiga illum, et manifestabitur tibi; et continens factus, ne derelinquas eum;

29. In novissimis enim invenies requiem in ea, et convertetur tibi in oblectationem.

30. Et erant tibi compedes ejus in protectionem fortitudinis, et bases virtutis, et torques illius in stolam gloriae;

31. Decor enim vite est in illa, et vincula illius alligatura salutaris.

32. Stolum gloriae indues eam, et coronam gratulationis superpones tibi.

33. Fili, si attenderis mihi, discos, et si accommodaveris animum tuum, sapientia eris.

34. Si inclinaveris aurem tuam, excipies doctrinam; et si dilexeris audire, sapiens eris.

35. In multitudine presbyterorum prudentiam sta, et sapientia illorum ex corde conjugens, et omnem narrationem Dei possis audire, et proverbialaudis non effugiat a te.

36. Et si videris sensatum, evigila ad eum, et gradus ostium illius exterae per tuas.

37. Cogitatum tuum habe in praecceptis Dei, et in mandatis illius maxime assiduis esto; et ipse dabit tibi cor, et concupiscentia sapientiae dabitur tibi.

CAPUT VII.

Abstinendum a malo; vetandar ambitio, presumptio, postulationis, mendacium, verborum coram presbyteria, et presumptio

¹ Inf. 8, 9.

² Ps. 1, 5.

³ Job 9, 3-20. Ps. 142, 2. Ecl. 7, 17.

⁴ Luc. 18, 11.

in oblationibus; laus agricultera, bonae mulieris et servi frugi; pericula filios eruditis, et filias elocuti; fili honesti parentes; Deus ac sacerdos ipsius honorandi; ad operam misericordiam locuturi, et ad memoriam novissimum.

1. Noli facere mala, et non te apprehendent.

2. Discede ab iniquo, et desicient mala ab te.

3. Fili, non seminis mala in soleis injustitiae, et non metus ea in sepulchrum.

4. Noli quaerere a Domino ducatum, neque a regi cathedram honoris.

5. Non te iustitiae ante Deum, quoniam agnitor omnis ipse est; et penes regem non velle vident sapientis.

6. Noli quaerere fieri iudex, nisi valeas virtute irumpere iniquitatis, ne forte extimescas faciem potentis, et poma scandalum in sequente tua.

7. Non pecces in multitudinem civitatis, nec te immittas in populum;

8. Neque alliges depulsa peccata, nec enim in uno eris immunis.

9. Noli esse pusillanimitas in animo tuo;

10. Exorare, et facere elemosynam ne despicias.

11. Ne dicas: In multitudine munerum mortuum respiciet Deus, et offensione me Deo altissimo munera mea suscipiet.

12. Non irrides hominem in amaritudine animae; est enim qui humiliat et exultat circumspicit Deus.

13. Noli arare non ducatum adversas fratrem tuum, neque in amicum similitur facias.

14. Noli velle mentiri omne mendacium; assiduis enim illius non est bona.

15. Noli verborum esse in multitudine presbyterorum, et non iteris verbum in ratione tua.

16. Non oderis laboriosa opera, et rasticationem cream ab Altissimo.

17. Non te reputes in multitudine indisciplinatorum.

18. Memento ire, quoniam non tardabit.

19. Humilia valde spiritum tuum, quoniam vindicta carnis impit ignis et vernis.

20. Noli praevicari in amicum pu-

¹ Inf. 12, 7.

² 1 Reg. 3, 7.

coniam differentem, neque fratrem carissimum auro speraveris.

21. Noli discodere a muliere sensata et bona quam sortitus es in timore Domini; gratia enim verocedens illius super aurum.

22. Non ledas servum in veritate operantem, neque mercenarium dantem animam suam.

23. Servus sensatus sit tibi dilectus quasi anima tua; non defraudes illum libertate, neque inopem derelinquas illum.

24. Pecora tibi sunt, attende illis; et si sunt utilia, perseverare apud te.

25. Filii tibi sunt, erudi illos, et curva illos a pueritia filiorum.

26. Filie tibi sunt, serva corpus illarum, et non ostendas hilarem faciem tuam ad illas.

27. Trade filiam, et grande opus feceris; et homini sensato da illam.

28. Mulier si est tibi secundum animam tuam, non projicias illam; et odibili non credas te.

29. In toto corde tuo honora patrem tuum, et genitum matris tue ne obliviscaris;

30. Memento quoniam nisi per illos natus non fuisses; et retribue illis, quomodo et illi tibi.

31. In tota anima tua time Dominum, et sacerdotem illius sanctifica.

32. In omni virtute tua dilige eum qui fecit, et ministros ejus ne derelinquas.

33. Honora Deum ex tota anima tua, et honorifica sacerdotem, et propurga te cum brachiis.

34. Da illis partem, sicut mandatum est tibi, primitiarum et purgationis, et de negligentia tua purga te cum paucis.

35. Datum brachiorum tuorum, et sacrificium sanctificationis offeres Domino, et initia sanctorum;

36. Et pauperi porrigere manum tuam, ut percipiat propitiatio et benedictio tua.

37. Gratia dati in conspectu omnis viventis, et mortui non prohibeas gratiam.

1 Lev. 19, 13.
2 Tob. 4, 3.
3 Dent. 19, 18.
4 Lev. 2, 3. Num. 18, 15.
5 Rom. 12, 15.
6 Math. 25, 20.

38. Non desis plorantibus in oratione, et cum lugentibus ambula.

39. Non te pigeat visitare infirmum; ex his enim in dilectione firmaberis.

40. In omnibus operibus tuis memorare novissima tua, et in aeternum sis peccabis.

CAPUT VIII.

Non contentandum cum potente, lecuplete, ingusto, indoto; et non despicies potentem, nec senem; de aucto inimico tu gaudere; audienti seniores, arguendi peccatores et contumeliosi; fenerari, spondere, coram iudicem, cum saeculo, cum iracundo, cum fatuis, cum extraneo.

1. Non litiges cum homine potente, ne forte incidas in manus illius.

2. Non contendas cum viro lecuplete, ne forte contra te constituat litem tibi.

3. Multos enim perdidit aurum et argentum, et usque ad cor regum tendit et convertit.

4. Non litiges cum homine linguam, et non strues in ignem illius ligna.

5. Non comunices homini indoto, ne male de progeie tua loquatur.

6. Ne despicias hominem avertentem se a peccato, neque improperes ei; nemo quoniam omnes in correptione sumus.

7. Non spernas hominem in sua senectute; etenim ex nobis nascuntur.

8. Noli de mortuo inimico tuo gaudere; sciens quoniam omnes moriuntur, et in gaudium nolumus venire.

9. Ne despicias narrationem presbiterorum sapientium, et in proverbis eorum conversare;

10. Ab ipsis enim discas sapientiam, et doctrinam intellectus, et servire negatis sine querela.

11. Non te pretereat narratio seniorum, ipsi enim didicerunt a patribus suis.

12. Quoniam ab ipsis discas intellectum, et in tempore necessitatis dars responsum.

13. Non incendas carbones peccatorum arguens eos, et ne incendas flamma ignis peccatorum illorum.

1 Math. 25, 25.
2 Inf. 31, 6.
3 II Cor. 2, 6. Gal. 6, 1.
4 Lev. 19, 32.
5 Sup. 5, 35.

CAPUT VIII.

14. Ne contra faciem stas contumeliosus, ne sedeat quasi insidiator ori tuo.

15. Noli fenerari homini fortiore te; quod si feneraveris, quasi perditum habe.

16. Non spondas super virtutem tuam quod si sponderis, quasi restitutus cogit.

17. Non iudices contra iudicem, quoniam secundum quod justum est iudicatur.

18. Cum audace non eas in via, ne forte gravet mala sua in te; ipse enim secundum voluntatem suam vadit, et simul cum stultitia illius peris.

19. Cum iracundo non facies rixam, et cum audace non eas in desertum; quoniam quasi nihil est ante illum sanguis, et ubi non est adiutorium, elidit te.

20. Cum fatuis consilium non habeas; non enim poterunt diligere nisi quae eis placent.

21. Coram extraneo ne facias consilium; cecidit enim quid pariet.

22. Non omni homini cor tuum manifestas, ne forte inferat tibi gratiam falsam, et convicietur tibi.

CAPUT IX.

Quis sit praelator cum mulieribus agendam, et quam sit societas et affectus earum viris periculosa; amicus antiquus servandus; peccatoris gloria non zelanda; abis ab homine potestatem occidendi habente; cum sapientibus tractandum, et Deus pro oculis habendus.

1. Non zele mulierem sinus tui, ne ostendat super te multam doctrinae nequam.

2. Non des mulieri potestatem animae tuae, ne ingrediatur in virtutem tuam, et confundaris.

3. Ne respicias mulierem multivolum, ne forte incidas in laqueos illius.

4. Cum saltatrice ne assiduas sis, nec audias illam, ne forte percas in efficacia illius.

5. Virginem ne concipias, ne forte scandalizeris in decore illius.

6. Ne des fornicariis animam tuam in ullo, ne perdas te et hereditatem tuam.

1 Inf. 50, 4.
2 Prov. 22, 24.
3 Gen. 6, 2.
4 Prov. 5, 2.

7. Noli circumspicere in vicis civitatis, ne obraveris in plateis illius.

8. Averte faciem tuam a muliere compta, et ne circumspicias speciem alienam.

9. Propter speciem mulieris multi perierunt; et hoc peccupiscencia quasi ignis exardescit.

10. Omnis mulier que est fornicaria quasi stercus in via conculcabitur.

11. Speciem mulieris alienae multi admirati, reprobi facti sunt; colloquium enim illius quasi ignis exardescit.

12. Cum aliena muliere ne sedas omnino, nec accubas cum ea super cubitum;

13. Et non alterceris cum illa in vino, ne forte declinet cor tuum in illam, et sanguine tuo labaris in perditionem.

14. Ne derelinquas amicum antiquum; novus enim non erit similis illi.

15. Vitium novum amicus novus; veterasset, et cum suavitate bibes illud.

16. Non zeles gloriam et opes peccatoris; non enim scis quae futura sit illius sulversio.

17. Non placeat tibi injuria iniustorum, sciens quoniam usque ad inferos non placebit implis.

18. Longe abesto ab homine potestatem habente occidendi, et non suspicaberis timorem mortis.

19. Et si accesseris ad illum, noli aliquid committere, ne forte auferat vitam tuam.

20. Communionem mortis scito, quoniam in medio laqueorum ingrediens, et super dolentium arma ambulabis.

21. Secundum virtutem tuam cave te a proximo tuo, et cum sapientibus et prudentibus tracta.

22. Viri justi sint tibi convivae, et in timore Dei sit tibi gloriatio;

23. Et in sensu sit tibi cogitatus Dei, et omnis enarratio tua in preceptis Altissimi.

24. In manu artificum opera laudabuntur, et princeps populi in sapientia sermonis sui, in sensu vero seniorum verbum.

25. Terribilis est in civitate sua homo linguosus; et temerarius in verbo suo odibilis erit.

1 Gen. 34, 2. II Reg. 11, 4 et 13, I. Math. 5, 28.
2 Jud. 9, 4. II Reg. 15, 10.

CAPUT X.

Sapientia iudex, utris; insipiens, perniciosus; rectorem subdit imperitarius omnia in manu Dei; injuria obliuiscendum; detestatio superbia, injustitia, contumelia, avaritia; homo brevis vita post mortem veritas; discessum a Deo causa est superbia; gentes ob superbiam a Deo perditas; laus timoris Dei; non despicimus pauperem iustam, nec dives peccatorem honorandus; anima in mansuetudine servanda.

1. Iudex sapiens iudicabit populum suum, et principatus sensati stabilis erit.
2. Secundum iudicem populi, sic et ministri ejus; et qualis rector est civitatis, tales et inhabitantes in ea.
3. Rex insipiens perdet populum suum; et civitates inhabitabuntur per sensum potentium.
4. In manu Dei potestas terra; et utilium rectorem suscitabit in tempus super illum.
5. In manu Dei prosperitas hominis; et super faciem scribe imponet honorem suum.
6. Omnis injuria proximi ne memineris, et nihil agas in operibus injurie.
7. Odibilis coram Deo est et hominibus superbia, et execrabilis omnis iniquitas gentium.
8. Regnum a gente in gentem transfertur propter injustitias, et injurias, et contumelias, et diversos dolos.
9. Avaro autem nihil est scelestius. Quid superbit terra et civitas?
10. Nihil est iniquius quam amare pecuniam; hic enim et animam suam venalem habet, quoniam in vita sua projecit intimam suam.
11. Omnis potentatus brevis vita. Langor prostratus gravat medicum.
12. Brevem langorem precidit medicus; sic et rex hodie est et cras morietur.
13. Cum enim morietur homo, hereditabit serpentes, et bestias, et vermes.
14. Initium superbie hominis apostatare a Deo;
15. Quoniam ab eo qui fecit illum recessit cor ejus. Quoniam initium omnis peccati est superbia; qui tenerit illum

1 Prov. 29, 12.
2 III Reg. 18, 19.
3 Lev. 19, 15.

adimplerit maledictis, et servent eum in finem.

16. Propterea exonoravit Dominus conventus malorum, et destruxit eos utroque in finem.

17. Sedes ducum superborum destravit Deus, et sedere fecit milites perstravit.

18. Radices gentium superharum affecit Deus, et plantavit humiles et ipsi gentibus.

19. Terras gentium evertit Dominus, et perdidit eas usque ad fundamentum.

20. Arefecit ex ipsis, et disperdidit eos, et cessare fecit memoriam eorum a terra.

21. Memoriam superborum perdidit Deus, et reliquit memoriam humilium sensu.

22. Non est creata hominibus sapientia, neque iracundia nationi modernum.

23. Semen hominum honorabitur hoc, quod timet Deum; semen autem hoc exonorabitur, quod praterit maledicta Domini.

24. In medio fratrum rector illum in honore; et qui timet Dominum erit in oculis illius.

25. Gloria divitum, honoratum, et pauperum, timor Dei est.

26. Noli despiciere hominem iustum pauperem, et noli magnificare virum peccatorem divitem.

27. Magnus, et iudex, et potes est in honore; et non est major illo qui timet Deum.

28. Servo sensato liberi serviant; et vir prudens et disciplinatus non murmurebit correptus, et inscius non honorabitur.

29. Noli extollere te in faciendo opere tuo, et noli cunctari in tempore angustie.

30. Mellior est qui operatur et abundat in omnibus quam qui gloriatur et capere.

31. Fili, in mansuetudine serena animam tuam, et da illi honorem secundum meritum suum.

32. Peccantem in animam suam quis iustificabit? et quis honorificabit exonorantem animam suam?

33. Pauper gloriatur per disciplinam et timorem suum; et est homo qui no-

4 Dan. 4, 14.
5 Prov. 17, 23.
6 II Reg. 12, 13.

CAPUT X.

noribatur propter substantiam suam.

34. Qui autem gloriatur in paupertate, quanto magis in substantia! et qui gloriatur in substantia paupertatem veretur.

CAPUT XI.

Sapientia humilitati; ex specie nemo iudicandus; de vestitu et honore non gloriamus; de re interrogandum ante iudicium; non amanda tempora, nec in illis gloriamur aut gloriamini; bona et mala a Deo; et bonorum et malorum memoria; domum non quis inducendas; et ab insidiis dolosi cavendum.

1. Sapientia humilitati exaltabit caput illius, et in medio magnatorum condescere illum faciet.

2. Non laudes virum in specie sua, neque speras hominem in visu suo.

3. Brevis in volatilibus est apis, et initium dulcoris habet fructus illius.

4. In vestitu ne gloriaris unquam, nec in die honoris tui extollaris; quoniam mirabilia opera Altissimi solus, et gloriosa, et abscondita, et invisiva opera illius.

5. Multi tyranni sederunt in throno; et insuspicabilis portavit diademam.

6. Multi potentes oppressi sunt valde, et gloriosi traditi sunt in manus alicuius.

7. Priusquam interroges, ne vituperes quemquam; et cum interrogaveris, corripio iuste.

8. Priusquam audias, ne respondeas verbum; et in medio sermonum ne adjuvas loqui.

9. De ea re que te non molestat ne ceteris; et in iudicio peccantium ne consistas.

10. Fili, ne in multis sint actus tui; et si a dives fueris, non eris immensus a delicto. Si enim secutus fueris, non apprehendes; et non effugies, si precaveris.

11. Est homo laborans et festinans, et dolens; impius, et tanto magis non abundabit.

12. Est homo marcidus, egens recuperatione, plus deficiens virtute, et abundans paupertate;

13. Et oculus Dei respexit illum in bono, et erexit eum ab humilitate ipsius, et exaltavit caput ejus; et mirati sunt in illo multi, et honoraverunt Deum.

14. Bona et mala, vita et mors, paupertas et honestas a Deo sunt.

15. Sapientia, et disciplina, et relectio legis apud Deum. Dilectio et vis bonorum apud ipsam.

16. Error et tenebre peccatoribus concreat sunt; qui autem exsultant in malis consensuerunt in malo.

17. Datus Dei permanet iustus, et profectus illius successus habebit in aeternum.

18. Est qui lecupletur parce agendo, et haec est pars mercedis illius.

19. In eo quod dicit: Inveni requiem mihi; et nunc manducabo de bonis meis solus;

20. Et nescit quod tempus praeerit, et mors appropinquet, et relinquat omnia alius, et morietur.

21. Sta in testamento tuo; et in illo colloquere, et in opere mandatorum tuorum veterasce.

22. Ne inausis in operibus peccatorum; confide autem in Deo, et mane in loco tuo.

23. Facile est enim in oculis Dei subito honestare pauperem.

24. Beneficentia Dei in mercedem iusti festinat, et in hora veloci processus illius fructificat.

25. Ne dicas: Quid est mihi opus? et que erant mihi ex hoc bona!

26. Ne dicas: Sufficiens mihi sum; et quid ex hoc pessimabam?

27. In die bonorum ne innumeris sis malorum, et in die malorum ne immerito sis bonorum;

28. Quoniam facile est coram Deo in die obitus retribuere unicuique secundum vias suas;

29. Multa hora oblivionem facit luxuria magna, et in die hominis denudatio operum illius.

30. Aute mortem ne laudes hominem quemquam; quoniam in filiis suis agnoscat vir.

31. Non omnem hominem inducas in domum tuam; multe enim sunt insidiae dolosi.

13. Et oculus Dei respexit illum in bono, et erexit eum ab humilitate ipsius, et exaltavit caput ejus; et mirati sunt in illo multi, et honoraverunt Deum.

14. Bona et mala, vita et mors, paupertas et honestas a Deo sunt.

15. Sapientia, et disciplina, et relectio legis apud Deum. Dilectio et vis bonorum apud ipsam.

16. Error et tenebre peccatoribus concreat sunt; qui autem exsultant in malis consensuerunt in malo.

17. Datus Dei permanet iustus, et profectus illius successus habebit in aeternum.

18. Est qui lecupletur parce agendo, et haec est pars mercedis illius.

19. In eo quod dicit: Inveni requiem mihi; et nunc manducabo de bonis meis solus;

20. Et nescit quod tempus praeerit, et mors appropinquet, et relinquat omnia alius, et morietur.

21. Sta in testamento tuo; et in illo colloquere, et in opere mandatorum tuorum veterasce.

22. Ne inausis in operibus peccatorum; confide autem in Deo, et mane in loco tuo.

23. Facile est enim in oculis Dei subito honestare pauperem.

24. Beneficentia Dei in mercedem iusti festinat, et in hora veloci processus illius fructificat.

25. Ne dicas: Quid est mihi opus? et que erant mihi ex hoc bona!

26. Ne dicas: Sufficiens mihi sum; et quid ex hoc pessimabam?

27. In die bonorum ne innumeris sis malorum, et in die malorum ne immerito sis bonorum;

28. Quoniam facile est coram Deo in die obitus retribuere unicuique secundum vias suas;

29. Multa hora oblivionem facit luxuria magna, et in die hominis denudatio operum illius.

30. Aute mortem ne laudes hominem quemquam; quoniam in filiis suis agnoscat vir.

31. Non omnem hominem inducas in domum tuam; multe enim sunt insidiae dolosi.

1 Tim. 6, 9.
2 Job 42, 10.
3 Luc. 12, 19.
4 Inf. 18, 23.

32. Sicut enim eructant præcordia fontium, et sicut peritix indoluit in cavernam, et ut caprea in laqueum; sic et cor superborum, et sicut prospector videns casum proximi sui.
33. Bona enim in mala convertens insidiatur, et in electis imponit maculam.
34. A scintilla una augetur ignis, et ab uno doloso augetur sanguis; homo vero peccator sanguini insidiatur.
35. Attende illa a pestifero, fabricat enim mala, non forte inducat super te subsannationem in perpetuum.
36. Admitte ad te alienigenam, et subvertet te in turbine, et abalienabit te a tuis propriis.

CAPUT XII.

Beneficentiam iusto; impli vero et peccatores non suscipiendi; difficile est amicos ab inimicis diguoscere, nec inimicis unquam fidendum, quantumvis amicitiam simulent.

1. Si benefeceris, acito qui feceris, et erit gratia in bonis tuis multa.
2. Benefac iusto, et invenies retributionem magnam; et si non ab ipso, certe a Domino.
3. Non est enim ei bene qui assiduus est in malis, et elemosynas non danti; quoniam et Altissimus odio habet peccatores, et miscriscus est penitentibus.
4. Da miscricordiam, et in suscipias peccatorem; et impiis et peccatoribus reddet vindictam, custodiens eos in diem vindictæ.
5. Da bono, et non receptoris peccatorum.
6. Benefac humili, et non dederis impio; prohibe panes illi dari, ne in ipsis potentior te sit;
7. Nam duplicia mala invenies in omnibus bonis quæcumque feceris illi, quoniam et Altissimus odio habet peccatores et impiis reddet vindictam.
8. Non aggressor tu in bonis amicis, et non abscondetur in malis inimicis.
9. In bonis viri, inimici illius in tristitia; et in malitia illius, amicus agnitus est.
10. Non credas inimico tuo in æternum; sicut enim armentum arguunt nequitia illius;
11. Et si humiliatus vadat curvus, ad-

¹ Gal. 6. 10.
² Jer. 41. 6.

- jice animum tuum, et custodi te ad illa.
12. Non statuas illum penes te, nec sedes ad dexteram tuam, ne forte conversus in locum tuum, inquireat esedram tuam, et in novissimo agnosceat verba mea, et in sermonibus meis stigmuleris.
13. Quis miscrabitur incantatori a serpente percusso, et omnibus qui appropinquaverit? Et sic qui comitatur cum viro iniquo, et involutus est in peccatis ejus.
14. Una hora tecum perambabit; autem declinaveris, non supportabit.
15. In labiis suis inducat inimicum, et in corde suo insidiatur ut subvertat te in foresum.
16. In oculis suis lacrymatur inimicus, et si invenerit tempus, non satietur sanguine.
17. Et si incurrerit tibi mala invicem cum illic priorem.
18. In oculis suis lacrymatur inimicus, et quasi adjuvans suffodiet phantas tuas.
19. Caput suum movebit, et planctus manu, et multa susurrans commutat vultum suum.

CAPUT XIII.

Periculosus sunt consortia cum superbo, diviti et potentiore; dilige Deum se proximam; non convent diviti cum pauperem, et hoc despecto ille honoratur.

1. Qui tetigerit picem inquinabit ab ea; et qui communicaverit superbo inducet superbiam.
2. Pondus super se tollet qui beneficiis se communicat. Et ditior te se socius fueris.
3. Quid communicabit carabus ad clamam? quando enim se collidit, confringetur.
4. Dives injuste egit, et fremet; pauper autem læsus tacebit.
5. Si largitus fueris, assumet te; et si non habueris, derelinquet te.
6. Si habes, convivet tecum, et evocabit te; et ipse non dolebit super te.
7. Si necessarius illi fueris, supplicabit te, et subridens spem dabit, mirans tibi bona, et dicit: Quid opus est tibi?

³ Sup. 7. 2.

8. Et confandet te in cibis suis, donec exanimaris; bis et ter; et in novissimo deridebit te, et postea videns derelinquet te, et caput suum movebit ad te.
9. Humiliari Deo, et expecta inanus ejus.
10. Attende ne seductus in stultitiam humiliteris.
11. Noli esse humilis in sapientia tua, ne humiliatus in stultitiam seducaris.
12. Advocatus a potentiore, distcede; ex hoc enim magis te advocabit.
13. Ne improbus sis, ne impingaris; et ne longe sis ab eo, ne eas in oblivionem.
14. Ne retines ex æquo loqui cum illo, nec credas multis verbis illius; sic et omnis homo proximum sibi.
15. Immitis animus illius conservabit verba tua; et non parcat de malitia, et de vinculis.
16. Cave tibi, et attende diligenter auditu tuo, quoniam cum subversio tua ambulat;
17. Audiens vero illa, quasi in somnis vide, et vigilabis.
18. Omni vita tua dilige Deum, et invoca illum in salute tua.
19. Omne animal diligit simile sibi, sic et omnis homo proximum sibi.
20. Omnis caro ad similibus sibi conjugetur, et omnis homo similibus sociabitur.
21. Si communicabit lupus agno aliquando, sic peccator iusto.
22. Que communicatio sancto homini ad canem? aut que pars diviti ad pauperem?
23. Venatio leonis onager in eremo; sic et pasca divitum sunt pauperes.
24. Et sicut abominatio est superbo humilitas, sic et execratio divitis pauper.
25. Dives commotus confirmat ab amicis suis; humilis autem cum ceciderit, expelletur et a notis.
26. Diviti decepto multi recuperatores; locutus est superba, et justificaverunt illum;
27. Humilis deceptus est, insuper et arguitur; locutus est sensate, et non est datus ei locus.
28. Dives locutus est, et omnes tace-

¹ II Cor. 6. 14.
² Lat. 17, 17.

- runi, et verbum illius usque ad nubes perducent.
29. Pauper locutus est, et dicunt: Quis est hic? Et si offenderit, subvertent illum.
30. Bona est substantia cui non est peccatum in conscientia; et nequissima paupertas in ore impii.
31. Cor hominis immutat faciem filius, sive in bona, sive in mala.
32. Vestigium cordis boni et faciem bonam difficile invenies, et cum labore.

CAPUT XIV.

Beatus qui non est verbo lapsus; avaro et livido perniciosus dividit, et de utroqueq; miseria; de substantia beneficentiam ante mortem, que non tardat; de bonis fratribus; beatus sapientie et justitie studiosus.

1. Beatus vir qui non est lapsus verbo ex ore suo, et non est stimulatus in tristitia delicti.
2. Felix qui non habuit animi sui tristitiam, et non excidit a spe sua!
3. Viro cupido et tenaci sine ratione est substantia; et homini livido ad quid aurum?
4. Qui accorvat ex animo suo injuste, aliis congregat, et in bonis illius aliis luxuriabitur.
5. Qui sibi nequam est, cui alii bonus erit, et non jucundabitur in bonis suis.
6. Qui sibi invidet nihil est illo nequius; et hæc redivitio est malitie illius.
7. Et si bene fecerit, ignoranter et non volens facit; et in novissimo manifestat malitiam suam.
8. Nequam est oculus lividi; et avertens faciem suam, et despicens animam suam.
9. Instabilis oculus cupidus in parte iniquitatis; non satiabitur donec consumat æreus animam suam.
10. Oculus malus ad mala; et non satiabitur pane, sed indiget et in tristitia erit super mensam suam.
11. Fili, si habes, benefac tecum, et Deo divas oblationes offer.
12. Memor esto quoniam mors non tardat, et testamentum inferorum, quia demonstratum est tibi; testamentum enim hujus mundi, mori morietur.
13. Ante mortem benefac amico tuo,

¹ Tob. 4, 7. Sup. 4, 1. Luc. 10, 9.

et secundum vires tuas exporrigenis da pauperi.

14. Non defrauderis a die bono, et particula boni domi non te preestent.

15. Nonne alius reliquos dolores et labores tuos in divisione sortis?

16. Da et accipe, et iustifica animam tuam.

17. Ante obitum tuum operare iustitiam, quoniam non est apud inferos invenire cibum.

18. Omnis caro sicut fenam veterascet, et sicut folium fructificans in arbore viridi.

19. Alia generantur, et alia deiciuntur: sic generatio carnis et sanguinis alia finitur, et alia nascitur.

20. Omne opus corruptibile in fine deficit, et qui illud operatur ibit cum illo.

21. Et omne opus electum iustificabitur, et qui operatur illud honorabitur in illo.

22. Beatus vir qui in sapientia morabitur, et qui in iustitia sua meditabitur, et in sensu cogitabit circumspectionem Dei;

23. Qui excogitat vias illius in corde suo, et in absconditis suis intelligens, radices post illam quasi investigat, et in viis illius consistens;

24. Qui respicit per fenestras illius, et in januis illius audiens;

25. Qui requisivit iuxta domum illius, et, in parietibus illius figens palum, statuet casulam suam ad manus illius, et requiescet in casula illius bona per aevum!

26. Statuet filios suos sub tegmine illius, et sub ramis ejus morabitur.

27. Protegetur sub tegmine illius a fervore, et in gloria ejus requiescet.

CAPUT XV.

Beatus qui in timore Dei aptus ad sapientiam, quam stulti et mendaces non assueverunt; peccata Deo non sunt adservienda, sed homini qui ab illo conditus est: libero arbitrio, propositis preceptis cum servare poterat; deinde ocula omnia munda sunt.

1. Qui timet Deum faciet bona, et qui continens est iustitiam apprehendet illam;

¹ Isa. 40, 6. Jac. 1, 10. 1 Pet. 1, 24.

² Ps. 1, 2.

³ Joan. 4, 10.

2. Et obviabit illi quasi mater misericors, et quasi mater virginatus suscipiet illum.

3. Cibabit illum pane vite et intellectu, et ² aqua sapientie salutaris potabit illum; et firmabitur in illo, et non detur;

4. Et continebit illum, et non confutetur; et exaltabit illum apud proximos suos;

5. Et in medio ecclesie aperiet os ejus; et adimplebit illum spiritu sapientie et intellectu, et stola glorie vestiet illum.

6. Jucunditatem et exultationem hereditabit super illum, et nomine aeterno saurizabit super illum, et nomine aeterno hereditabit illum.

7. Homines stulti non apprehendent illum; et homines sensati obprobrium illi. Homines stulti non videbunt eum, longe enim abest a superbia et dolo.

8. Viri mendaces non erunt illis mores; et viri veraces invenientur in illa, et successum habebunt usque ad inspectionem Dei.

9. Non est speciosa laus in ore peccatoris,

10. Quoniam a Deo profecta est sapientia. Sapientia enim Dei stabilit laus, et in ore fidelis abundat, et Dominus dabit eam illi.

11. Non dixeris: Per Deum abest, quae enim odit ne feceris.

12. Non dicis: Ille me implevit; non enim necessarij sunt et homines impii.

13. Omne execrationum erroris edit Dominus, et non erit amabile in oculis eum.

14. Deus ab initio constituit hominem, et reliquit illum in manu consilii sui.

15. Adiecit mandata et precepta sua.

16. Si volueris mandata servare, conservabunt te, et in perpetuum fides pacitiam facere.

17. Apposuit tibi aquam et ignem, ut quod volueris porrigere manum tuam.

18. Ante hominem vita et mors, bonum et malum: quod placuerit ei dabitur illi;

19. Quoniam multa sapientia Dei, et fortis in potentia, videns omnes sine intermissione.

20. Oculi Domini ad timentes eum, et ipse ² agnoscit omnem operam hominis.

21. Neminis mandavit implere agere, et nemini dedit spatium peccandi;

22. Non enim concepsit multitudinem filiorum infidelium et inultum.

¹ Matth. 19, 17.

² Sap. 21, 8.

23. Oculi Domini ad timentes eum, et ipse ² agnoscit omnem operam hominis.

21. Neminis mandavit implere agere, et nemini dedit spatium peccandi;

22. Non enim concepsit multitudinem filiorum infidelium et inultum.

CAPUT XVI.

Non exultandum in filiis impiis; de ira Dei in malis, et misericordia in bonis; magna sunt operum misericordiam meriti. Dei causa non est iudicio cunctis se potest subtrahere, cujus opera sunt homini inextinguibilia.

1. Ne jucunderis in filiis impiis, si multiplicaveris; nec oblecteris super ipsos, si non est timor Dei in illis.

2. Non credas vias illorum, et ne respexeris in labores eorum.

3. Mellior est enim tuus timens Deum, quam mille filii impij;

4. Et utile est mori sine filiis, quam relinquere filios impios.

5. Ab uno senato inhabitabitur patria; tribus impiorum deseretur.

6. Multa talia vidit oculus meus, et fortiora horum audivit auris mea.

7. In synagoga peccatorum exardescit ignis, et in gente incredibili exardescet ignis.

8. Non exoraverunt pro peccatis suis antiqui gigantes, qui destruxit sunt confidentes suae virtuti.

9. Et non peperit peregrinationi Lot, et exaceratus est eos pro superbia verbi illorum.

10. Non miserata est illis, gentem totam perdens, et extolentem se in peccatis suis.

11. Et sicut sexcenta millia pedum qui congregati sunt in fortibus corvis, et si unus fuisset cervicatus, mirum si fuisset immuns.

12. Misericordia enim et ira est cum illo. Potens exoratio, et effundens iram.

13. Secundum misericordiam suam, sed correpto illius hominum secundum opera sua iudicatur.

14. Non effugit in rapina peccator, et non retardabit sufferentia misericordiam facientis.

15. Omnis misericordia faciet locum

unicuique secundum meritum operum suorum, et secundum intellectum peregrinationis ipsius.

16. Non dicis: A Deo absconditur; et ex summo quis mel memorabitur?

17. In populo magno non agnoscat; quae est enim anima mea in tam immensa creatura?

18. Ecce calum et caeli calorum, abyssus, et universa terra, et quae in eis sunt, in conspectu illius commovebuntur.

19. Montes simul, et colles, et fundamenta terrae, cum conspexerit illa Deus, tremore concutentur.

20. Et in omnibus his insensibilium est eum, et amare cor intelligitur ab illo.

21. Et vias illius quis intelligit, et procellam quam nec oculus vidit hominis?

22. Nam plurima illius opera sunt in absconditis; sed opera iustitiae ejus quis enumerabit? aut quis sustinebit? Longe enim est testamentum a quibusdam, et interrogatio omnium in consummatione est.

23. Qui misoratur corde cogitat inania; et vir imprudens et errans cogitat stulta.

24. Audi me, fili; et discere disciplinam sensus, et in verbis meis attende in corde tuo.

25. Et dicam in aequitate disciplinam, et scrutabor enarrare spiritum; et in verbis meis attende in corde tuo, et dico in aequitate spiritus virtutes quas possit Deus in opera sua ab initio, et in veritate unanimo testium ejus.

26. In iudicio Domini opera ejus ab initio, et ab institutione ipsorum distincti partes illorum, et initia eorum in gentibus suis.

27. Oravit in aeternum opera illorum, nec esaurient, nec laboraverunt, et non destiterunt ab operibus suis.

28. Tausaque proximum sibi non angustiabit usque in aeternum.

29. Non sis incredibilis verbo illius.

30. Post haec Deus in terram respexit, et implevit illum bonis suis.

31. Anima omnis vitalis denuntiavit ante faciem ipsius, et in ipsam iterum reverso illorum.

¹ Ps. 33, 16.

² Habr. 4, 13.

³ Is. 40, 10.

unicuique secundum meritum operum suorum, et secundum intellectum peregrinationis ipsius.

16. Non dicis: A Deo absconditur; et ex summo quis mel memorabitur?

17. In populo magno non agnoscat; quae est enim anima mea in tam immensa creatura?

18. Ecce calum et caeli calorum, abyssus, et universa terra, et quae in eis sunt, in conspectu illius commovebuntur.

19. Montes simul, et colles, et fundamenta terrae, cum conspexerit illa Deus, tremore concutentur.

20. Et in omnibus his insensibilium est eum, et amare cor intelligitur ab illo.

21. Et vias illius quis intelligit, et procellam quam nec oculus vidit hominis?

22. Nam plurima illius opera sunt in absconditis; sed opera iustitiae ejus quis enumerabit? aut quis sustinebit? Longe enim est testamentum a quibusdam, et interrogatio omnium in consummatione est.

23. Qui misoratur corde cogitat inania; et vir imprudens et errans cogitat stulta.

24. Audi me, fili; et discere disciplinam sensus, et in verbis meis attende in corde tuo.

25. Et dicam in aequitate disciplinam, et scrutabor enarrare spiritum; et in verbis meis attende in corde tuo, et dico in aequitate spiritus virtutes quas possit Deus in opera sua ab initio, et in veritate unanimo testium ejus.

26. In iudicio Domini opera ejus ab initio, et ab institutione ipsorum distincti partes illorum, et initia eorum in gentibus suis.

27. Oravit in aeternum opera illorum, nec esaurient, nec laboraverunt, et non destiterunt ab operibus suis.

28. Tausaque proximum sibi non angustiabit usque in aeternum.

29. Non sis incredibilis verbo illius.

30. Post haec Deus in terram respexit, et implevit illum bonis suis.

31. Anima omnis vitalis denuntiavit ante faciem ipsius, et in ipsam iterum reverso illorum.

¹ Num. 14, 23-24 et 29, 31.

² Rom. 3, 6.

CAPUT XVII.

Creavit trinarum parentum, donaque ipsius collata ac procepta proposita; distinctio generis humani in varias conditiones, quibus rectores proponit; illosque et ipsorum opera universa perpetuo intuetur; virtus scientiarum; exhortatio peccatores ad penitentiam dum sani sunt, proposita Dei misericordia.

1. Deus creavit de terra hominem, et secundum imaginem suam fecit illum.
2. Et iterum convertit illum in ipsam, et secundum se vestivit illum virtute.
3. Numerum dierum et tempus dedit illi, et dedit illi potestatem eorum que sunt super terram.

4. Posuit timorem illius super omnem carnem, et dominatus est bestiis et volatilibus.

5. Creavit ex ipso adjutorium simile sibi consilium, et linguam, et oculos, et aures, et cor dedit illis excogitandi, et disciplina intellectus replevit illis.

6. Creavit illis scientiam spiritus, sensu implevit cor illorum, et mala et bona ostendit illis.

7. Posuit oculum suum super corda illorum, ostendere illis magna opera suorum.

8. Ut omnes sanctificationes collaudent, et gloriantur in mirabilibus illius, ut magna enarrant operum ejus.

9. Addidit illis disciplinam, et legem vite hereditavi illis.

10. Testamentum aeternum constituit cum illis, et justitiam et judicia sua ostendit illis.

11. Et magna honoris ejus vidit oculus illorum, et honorem vocis audierunt aures illorum, et dixit illis: Attendite ab omni iniquo.

12. Et mandavit illis unicuique de proximo suo.

13. Vix illorum, et tam ipso sunt semper, non sunt absconsa ab oculis ipsius.

14. In unquamque gentem preposuit rectorem;

15. Et pars Dei Israel facta est manifesta.

16. Et omnia opera illorum velat sol in conspectu Dei; et oculi ejus sine intermissione inspicientes in viliis eorum

¹ Gen. 1, 27 et 5, 1.

² Gen. 2, 18.

³ Rom. 13, 1.

⁴ Inf. 29.

17. Non sunt absconsa testamenta per iniquitatem illorum, et omnes iniquitates eorum in conspectu Dei.

18. Eleemosyna viri quasi dignum cum ipso, et gratiam hominis quasi pupillam conservabit.

19. Et postea requirit, et retribuit illis retributionem, unicuique in caput ipsorum, et convertet in interiores partes terre.

20. Penitentibus autem dedit viam justitiae, et confirmavit deficientes sustinere, et destinavit illis sortem variatam.

21. Convertere ad Dominum, et relinque peccata tua;

22. Precare ante faciem Domini, et minue offensivalem.

23. Revertere ad Dominum; et avertere ab injustitia tua, et nimis adito exsecrationem;

24. Et sta in sorte propositionis, et orationis altissimi Dei.

25. In partes vade seculi sancti, cum vivis et dantibus confessionem Deo.

26. Non demoreris in errore lapsum; ante mortem confitenti; a morte, quasi nihil, perit confessio.

27. Confiteberis vivens, vivus et sanus confiteberis; et laudabis Deum, et gloriaris in miserationibus illius.

28. Quam magna misericordia Domini, et propitius illis convertentibus ad se!

29. Nec enim amica possunt esse in hominibus, quoniam non est immutabilis filius hominis, et in vauitate malis placuerunt.

30. Quid lucidius sole? et hic deficit. Aut quid nequius quam quod excogitavit caro et sanguis? et hoc arguitur.

31. Virtutem altitudinis caeli ipse concipit; et omnes homines terra et caeli.

CAPUT XVIII.

Dei magna homini inscrutabilia; hoministeria, et Dei erga filium miserato; peccati miserandum; quomodo infirmus se habere debeat; quomodo sit orandus; considerandum Dei iudicium, et a propriis concupiscentiis descendendum.

1. Qui vivit in aeternum creavit om-

¹ Matth. 23, 35.

² Ps. 6, 1. et 38, 19.

³ Gen. 1, 1.

nia simul. Deus solus justificabit, et manet invictus rex in aeternum.

2. Quis sufficit enarrare opera illius?

3. Quis enim investigabit magna opera ejus?

4. Virtutem autem magnitudinis ejus quis enumerabit? aut quis adlociet enarrare misericordiam ejus?

5. Non est minuerere, neque adicere, nec est invenire magna Dei.

6. Cam consummaverit homo, tunc incipiet; et cum quieverit, aperietur.

7. Quid est homo? et quae est gratia illius? et quid est banum aut quid nequam illius?

8. Numerus dierum hominum, ut multum contum anni, quasi gutta aquae maris deputati sunt; et sicut calculus arenae, sic exigui anni in die aevi.

9. Propter hoc patiens est Deus in illis, et effundit super eos misericordiam suam.

10. Vidit presumptionem cordis eorum, quoniam mala est; et cognovit subversionem illorum, quoniam nequam est.

11. Ideo adimplevit propitiationem suam in illis, et ostendit eis viam equitatis.

12. Misericordia hominis circa proximum suum; misericordia autem Dei super omnem carnem.

13. Qui misericordiam habet, docet et erudit, quasi pastor gregem suum.

14. Miseretur excipientis doctrinam miserationis, et qui festinat in iudiciis ejus.

15. Fili, in bonis non des querelem, et in omni dato non des tristitiam verbi mali.

16. Nonne ardorem refrigerabit ros? sic et verbum melius quam datum.

17. Nonne ecce verbum super datum bonum? sed utraque cum homine justificato.

18. Stultus erit improprie; et datus indisdisciplinatus tabescere facit oculos.

19. Ante iudicium para justitiam tibi, et antequam loquaris discite.

20. Ante languorem adhibe medicinam; et ante iudicium interroga teipsum, et in conspectu Dei ironeas propitiationem.

¹ 1 Cor. 11, 28.

² Luc. 18, 1. 1 Thos. 5, 17.

³ Sup. 7, 18.

21. Ante languorem humilia te, et in tempore infirmitatis ostende conversationem tuam.

22. Non impediaris orare semper, et ne verearis usque ad mortem justificari, quoniam merces Dei manet in aeternum.

23. Ante orationem prepara animam tuam, et noli esse quasi homo qui tentat Deum.

24. Memento ire in die consummationis, et tempus retributionis in conversationis facidi.

25. Memento pauperatis in tempore abundantiae, et necessitatum pauperatis in die divitiarum.

26. A mane usque ad vesperam immutabitur tempus, et haec omnia cita in oculis Dei.

27. Homo sapiens in omnibus metuet, et in diebus delictorum attendet ab inicitia.

28. Omnis astutus agnoscit sapientiam, et invenientiam enim dabit confessionem.

29. Sensati in verbis et ipsi sapienter operunt; et intellexerunt veritatem et justitiam, et impluerunt proverbium et iudicia.

30. Post concupiscentias tuas non eas, et a voluntate tua avertere.

31. Si praestes animae tuae concupiscentias ejus, faciet te in gaudium inimicis tuis.

32. Ne oblecteris in turbis, nec in medicis, assidua enim est commissio illorum.

33. Ne fueris mediocris in contentione ex famore, et est tibi nihil in sacculo; eris enim invidus vite tuae.

CAPUT XIX.

De vino, luxuria, loquacitate, cito credente, gaudente super iniquitate, odiente correptionem, exultante in malitia, discretione in verbis servanda, correptione, festa humilitate, et laude tacenta.

1. Operarius ebrius non loquacitabitur; et qui spernit modica palatium decidet.

2. Vinum et mulieres apostatae faciunt sapientes, et arguent sensatos.

¹ Sap. 11, 27.

² Rom. 6, 12 et 12, 13-14.

³ Gen. 19, 33. 111 Reg. 11, 1.

3. Et qui se jungit fornicariis erit noquam; putredo et vermes hereditabunt illum; et extolletur in exemplum majus, et tolletur de numero animæ ejus.
4. Qui credit cito levis corde est, et minorabitur; et qui delinquit in animam suam, insuper habebitur.
5. Qui gaudet iniquitate denotabitur; et qui odit correptionem minuetur vita; et qui odit loquutionem extinguet malitiam.
6. Qui peccat in animam suam ponit-bit; et qui jucundatur in malitia denotabitur.
7. No iteres verbum nequam et durum, et non minoraberis.
8. Amico et inimico noli narrare sonum tuum; et si est tibi delictum, noli denudare;
9. Audiet enim te, et custodiet te, et si quasi defendens peccator, odiet te, et tunc aderit tibi semper.
10. Noli verbum adversus proximum tuum, et commedatur in te, fidens quoniam non te distrumpet.
11. A facie verbi parituri fatuus, tanquam genuit partus infantis.
12. Sagitta iudicæ ferens carnis, sic verbum in cordo stulti.
13. Corrippe amicum, si forte non intellexerit, et dicat: Non feci a te, si fecerit, de iterum addat facere.
14. Corrippe proximum, no forte non dixerit; et, si dixerit, eo forte iterum commisit.
15. Corrippe amicum, sepe enim fit commissio.
16. Et non omni verbo credas. Est qui labitur lingua, sed non ex animo.
17. Quis est enim qui non deliquerit in lingua sua? Corrippe proximum autem quam commiseris.
18. Et da locum timori Altissimi; quia omnis sapientia timor Dei, et in illa timere Deum, et in omni sapientia dispositio legis.
19. Et non est sapientia nequitie disciplina, et non est cogitatus peccatorum prudentia.
20. Est nequitia et in ipsa execratio, et est insipiens qui minoratur sapientia.
21. Melior est homo qui minoratur sapientia et deficiens sensu, in timore, quam qui abundat sensu, et transgreditur legem Altissimi.
22. Est solertia certa, et ipsa iniqua;

1 Jos. 9. 15 et 22. 11.

2 Lev. 19. 17. Matth. 18. 15. Luc. 17. 2.

23. Et est qui emitit verbum certum enarrans veritatem. Est qui nequit humiliat se, et interiora ejus plena sunt dolo;
24. Et est qui se nimium submittit a multa humilitate; et est qui inclinat faciem suam, et fingit se non videre quod ignoratum est;
25. Et si ab imbecillitate virium veterat peccare, si iuvenerit tempus maleficiendi, malefaciet.
26. Ex visa cognoscitur vir, et ab eorum facie cognoscitur senatus.
27. Amicus corporis, et rixus dentium, et ingressus hominis, emanant de illo.
28. Est correptio mendax in ira contumeliosus, et est iudicium quod non probatur esse bonum; et est tacens, et ipse est prudens.

CAPUT XX.

De correptione, et correpti poenitentia; de tacente, et loquace; de dono sapientie, et fatui; de falsa promissione et mendacio; de sapiente qui placet magnatis; de donis non accipientibus, et sapientia absconsa.

1. Quam bonum est arguere, quam prohibere!
2. Concupiscentia spadois deringavit juvenem.
3. Sic qui facit per vim iudicium inquam.
4. Quam bonum est correptam manifestare poenitentiam! sic enim effugias voluntariam peccatum.
5. Est tacens qui iuvenitur sapiens; et est odibilis qui procax est ad loquendum.
6. Est tacens non habens sensum loquens; et est tacens sciens tempus aptum.
7. Homo sapiens tacebit neque sit tempus; lascivus autem et imprudens non errabunt tempus.
8. Qui multis utitur verbis ledet animam suam; et qui potestatem sibi sumit iniuste, edietur.
9. Est processio in malis viri indisciplinatus, et est inventio in delictum.
10. Est datum quod non est utile, et est datum cuius retributio duplex.
11. Est propter gloriam minoratio, et

3 Jac. 3. 8.

- est qui ab humilitate levabit caput.
12. Est qui multa redimat modico pretio, et restituit ea in septulium.
13. Sapiens in verbis seipsum amabilem facit; gratiæ autem futurorum effundatur.
14. Datus insipientium non erit utilis illis; oculi enim illius septimales sunt.
15. Exigua dabit, et multa improprietate; et aperio oris illius inflammatio est.
16. Hodie foneratur quis, et cras expegit; odibilis est homo inajusmodi.
17. Fatuo non erit amicus, et non erit gratia bonis illius;
18. Qui enim edunt panem illius, false lingue sunt. Quoties et quanti iridebunt eum!
19. Neque enim quod habendum erat directo sensu distribuit, similiter et quod non erat habendum.
20. Lapsus false lingue quasi qui in pavimento cadens; sic casus malorum festinanter veniet.
21. Homo acharis quasi fabula vana, in ore indisciplinatorum assidens erit.
22. Ex ore fatui reprobitur parabola, non enim dicit illam in tempore suo.
23. Est qui vetatur peccare pro inopia, et in requie sua stimulat.
24. Est qui perdet animam suam pro confessione, et ab imprudenti perona perdet eam; persone autem acceptione perdet se.
25. Est qui pro confessione promittit amico, et lucratus est eum inimicum gratis.
26. Opprobrium nequam in homine mendacium; et in ore indisciplinatorum assidens erit.
27. Peior fur quam assiduitas viri mendacis; perditionem autem ambo hereditabunt.
28. Mores hominum mendacium sine honore, et confusio illorum cum ipsa sine intermissione.
29. Sapiens in verbis producat seipsum, et homo prudens placebit magnatis.
30. Qui operatur terram suam inlatur aceruum frugum; et qui operatur ustitiam ipse exaltabitur; qui vero placidat magnatis effugiet iniquitatem.
31. Xemis et dona excecant oculos iudicum, et quasi mutus, in ore averit correptiones eorum.

1 Erod. 23. 8. Deut. 16. 19.

2 Inf. 41. 17.

32. Sapientia absconsa, et thesaurus inivius, quæ utilitas in utroque?
33. Melior est qui celat insipientiam suam, quam homo qui abscondit sapientiam suam.

CAPUT XXI.

Docet fugendum peccatum, primum in genere, deinde in specie, productis variis peccatis.

1. Fili, peccasti, non adicias iterum; sed et de pristinis deprecare, ut tibi dimittantur.
2. Quasi a facie colubri fuge peccata; et si accesseris ad illa, insipienter te.
3. Dentis bonis dentes ejus, interlicientes animas hominum.
4. Quasi rhomphaea bis acuta omnis iniquitas, plaga illius non est sanitas.
5. Objurgatio et injuria annullabunt substantiam, et domus que nimis locustis est annullabitur superbia; sic substantia superbi eradicatorum.
6. Depræcatio pauperis ex ore usque ad aures ejus perveniet, et iudicium festinatio adveniet illi.
7. Qui odit correptionem vestigium est peccatoris, et qui timet Deum convertetur ad cor suum.
8. Notus a longe potens lingua audaci, et sensatus scit labi se ab ipso.
9. Qui edificat domum suam impendis alienis, quasi qui colligit lapides suos in hieme.
10. Stupa collecta synagoga peccantium, et consummatio illorum flamma ignis.
11. Via peccantium complanata lapidibus; et in fine illorum inferi, et tenebre, et poena.
12. Qui custodit iustitiam continet sensum ejus.
13. Consummatio timoris Dei sapientia et sensus.
14. Non erudietur qui non est sapiens in bono.
15. Est autem sapientia que abundat in malo, et non est sensus tibi est amaritudo.
16. Scientia sapientis tanquam inundatio abundantis, et consilium illius sicut fons vite permaet.
17. Cor fatui quævis constructum, et omnem sapientium non tenebit.

8 Sap. 16. 7.

18. Verbum sapiens quodcumque audierit sciens, laudabit, et ad se adficiet; audivit luxuriosus, et displicebit illi, et projiciet illud stulto dorsum suum.

19. Narratio fatui quasi sarcina in vis; nam in labiis sensati invenitur gratia.

20. Or prudentis queritur in ecclesia, et verba illius cogitabunt in cordibus suis.

21. Tanquam domus exterminata, sic fatuo sapientia; et scientia insensati inenarrabilia verba.

22. Compedes in pedibus stulto doctrina, et quasi vincula manuum super manum dextram.

23. Fatuus in risu exultat vocem suam; vir autem sapiens vix tacite ridet.

24. Ornamentum aureum prudenti doctrina, et quasi brachiale in brachio dextro.

25. Pos fatui facilis in domum proximi; et homo peritas confundetur a persona potentis.

26. Stultus a fenestra respiciet in domum; vir autem eruditus foris stabit.

27. Stultitia hominis auscultare per ostium; et prudens gravabitur contumelia.

28. Labia imprudentiam stulta narabant; verba autem prudentium statura ponderabuntur.

29. In ore fatuorum cor illorum, et in corde sapientium os illorum.

30. Dum maledict impius diabolum, maledicit ipse animam suam.

31. Susarro coinquabit animam suam, et in omnibus oditur; et qui cum eo manserit odiosus erit; tacitus est sensatus honorabitur.

CAPUT XXII.

De lapidatione pigri, filio indisciplinato, filique fatui, musca isucta, docens fatuum, mortuo plorando; cum stulto non loquendum; de corde stulti ac timidi; de servanda fide cum amico, et oris custodia.

1. In lapide luteo lapidatus est piger; et omnes loquentur super aspersionem illius.

2. De stercore bovis lapidatus est piger; et omnis qui tetigerit cum excusie manus.

3. Confusio patris est de filio indisciplinato.

¹ Inf. 38, 16.

² Gen. 30, 10.

plurato; filia autem in deminoratione facta.

4. Filia prudens hereditas viro suo, nam quae confundit in contumeliam filii genitoris.

5. Patrem et virum confudit iudex, et ab impiis non minorabitur; ab utriusque autem infonorabitur.

6. Musica in iuncta importuna narratio; flagella et doctrina in omni tempore sapientia.

7. Qui docet fatuum quasi qui cogitavit testam.

8. Qui narrat verbum non audienti quasi qui excitat dormientem de gravi somno.

9. Cum dormiente loquitur qui enarrat stulto sapientiam; et in fine narrationis dicit: Quis est hic?

10. ¹ Supra mortuum plora, deficit enim lux ejus; et supra fatuum plora, deficit enim sensus.

11. Modicum plora supra mortuum, quoniam requievit.

12. Nequissimam enim nequissima via super mortem fatui.

13. ² Luctus mortui septem dies; fatui autem et impij omnes dies vite illorum.

14. Cum stulto ne multum loquaris, et cum insensato ne abieris.

15. Serva te ab illo, ut non molestiam habeas, et non coinquaberis peccato illius.

16. Deflecte ab illo, et invenies quietem, et non accedaberis in stultitia illius.

17. Super plumbum quid gravabitur? et quod illi aliud nomen quam fatuus?

18. ³ Arenam, et salem, et massam ferri facilis est ferre, quam hominem imprudentem, et fatuum, et impium.

19. Loramentum linteum colligatum in fundamento edifici non dissolvitur, sic et cor confirmatum in cogitatione consilii.

20. Cogitatus sensati in omni tempore metu non depravabitur.

21. Sicut nati in excelsis, et cements sine impetu posita contra faciem venti non permanent;

22. Sic et cor timidum in cogitatione stulti contra impetum timoris non resistet.

23. Sicut cor trepidum in cogitatione

³ Prov. 27, 3.

fatui omni tempore non metuet, sic et qui in preceptis Dei permanet semper.

24. Pungens oculum deducit lacrymas, et e i puncti cor profert sensum.

25. M⁴ ens lapidem in voladilla, delictet filius, et qui concitatur amico, dissolvit amicitiam.

26 ad amicum etsi proderis gladium, non desperes; est enim regressus. Ad amicum

27. Si aperueris os triste, non timeas; est enim concordatio, excepto convicio, et improprio, et superbia, et mysterii revelatione, et plaga dolosa; in his omnibus edugiet amicus.

28. Fidem posside cum amico in paupertate illius, ut et in bonis illius heredis.

29. In tempore tribulationis illius permane illi fidelis, ut et in hereditate illius coheres sis.

30. Ante ignem camini vapor, et fumus ignis inaltatur; sic et ante sanguinem maledicta, et contumelie, et minis.

31. Amicum salutare non confundat, si fatue illius non me abscondam; et si mala mihi venerint per illam, sustinebo.

32. Omnis qui audiet cavebit se ab eo.

33. ⁵ Quis dabit tibi meo custodiam, et super habita mea signaculum certum, ut non cadam ab ipsis, et lingua mea perdat me?

CAPUT XXIII.

Oratio ad verum superbiam, pulchritudinem; consuetudo jurandi vitanda, et indisciplinata sermo adferens improprium; duo genera in peccato abundantem; et turpitudinem suam; confusio hominis ad peccandum se hortantis; de peccatis in adulterio concurrentibus, et laude timoris Domini.

1. Domine, pater et dominator vite mee, ne derelinquas me in consilio eorum, nec sinas me cadere in illis.

2. Quis superponet in cogitata meo flagella, et in corde meo doctrinam sapientis, et ignorantibus eorum non parcant mihi, et non appareant delicta eorum.

3. Et ne adinescant ignorantie mee, et multiplicentur delicta mea, et pec-

⁴ Ps. 140, 8.

⁵ Ecod. 20, 7. Math. 5, 33.

cata mea abundant, et incidam in conspectu adversariorum meorum, et gaudeat super me inimicus meus?

4. Domine, pater et Deus vite mee, ne derelinquas me in cogitata illorum.

5. Extollentiam oculorum meorum me dederis mihi, et omne desiderium averte a me.

6. Aufer a me ventris concupiscentias, et concubitus concupiscentias ne apprehendant me, et anime irreverenti et infanti ne tradas me.

7. Doctrinam eris audite, fili; et qui custodierit illam non periet labiis, nec scandalizabit in operibus nequissimis.

8. In vanitate sua apprehendit peccator; et superbus et maledicus seuu dalibatur in illis.

9. ⁶ Jurationi non assuescas os tuum; multi enim casus in illa.

10. Nominatio vero Dei non sit assidua in ore tuo; et nominibus sanctorum non admiscearis, quoniam non eris immunis ab eis.

11. Sicut enim servus interrogatus assidue a livore non minuitur, sic omnia jura et nomina in toto a peccato non purgabitur.

12. Vir multum jurans implebitur iniquitate, et non discedet a domo illius plaga.

13. Et si frustraverit, delictum illius super ipsum erit; et si dissimulaverit, delinquit duplitter.

14. Et si in vacuum juraverit, non justificabitur; repletur enim retributione domus illius.

15. Est et alia loquela contraria morti; non invenitur in hereditate Jacob.

16. Etenim a misericordibus omnia hec asportant, et in delictis non volutabuntur.

17. Indisciplinate loquelse non assuescat os tuum; est enim in illa verbum peccati.

18. Memento patris et matris tue, in medio enim magistrorum consistis.

19. Ne forte obliviscatur te Deus in conspectu illorum, et, assidue tua infatatus, improprium patiaris, et maledicissos non nasci, et diem nativitatis tue maledicas.

20. ⁷ Homo assuetus in verbis impro-

⁶ II Reg. 16, 7.

perii in omnibus diebus suis non eruditur.

21. Duo genera abundant in peccatis, et tertium adducit iram et perditionem.

22. Anima calida quasi ignis ardens, non extinguitur donec aliquid gloriatur.

23. Et homo nequam in ore carnis suae non desinet donec incendat ignem.

24. Homini fornicario omnis panis dulcis; non fatigabitur transgressus usque ad finem.

25. Omnis homo qui transgreditur lectum suum contemnens in animam suam, et dicens: Quis me videt?

26. Tenebrae circumdant me, et patres cooperunt me, et nemo circumspicit me; quem versus? delictorum meorum non memorabitur Altissimus.

27. Et non intelligit quoniam omnia videt oculus illius, quoniam expellit a se timorem Dei hujusmodi hominis timor, et oculi hominum timentes illum;

28. Et non cognovit quoniam oculi Domini multo plus lucidiores sunt super solem, circumspicientes omnes vias hominum, et profundum abyssi, et hominum corda, intuentes in absconditis partibus.

29. Dominus enim Deo antequam crearentur omnia sunt agnita; sic et post perfectum respicit omnia.

30. Hic in plateis civitatis vindicabitur, et quasi populi equinus fugabitur, et ubi non speravit apprehendetur.

31. Et erit dedecus omnibus, eo quod non intellexerit timorem Domini.

32. Sic et mulier omnia relinquens virum suum, et statuens hereditatem ex alieno matrimonio;

33. Primo enim in lege Altissimi incredulibilibus fuit; secundo in virum suum deliquit; tertio in adulterio fornicata est, et ex alio viro filios statuit sibi.

34. Haec in ecclesiam adducetur, et in filios ejus respicietur;

35. Non tradent filii ejus radices, et rami ejus non dabunt fructum;

36. Derelinquet in maledictum memoriam ejus, et dedecus illius non debetur.

37. Et agnoscent qui derolent sunt quoniam nihil melius est quam timor Dei, et nihil dulcius quam respicere in mandatis Domini.

1 Isa. 29, 15.

2 Lev. 24, 10. Deut. 22, 22.

38. Gloria magna est sequi Dominum; longitudo enim dierum assumetur ab eo.

CAPUT XXIV.

Sapientia multiplices suas laudes et origines describit, et mire ad sui amplectum laetit, omnia sua doctrinae splendorum illustrans.

1. Sapientia laudabit animam suam, et in Deo honorabitur, et in medio populi sui gloriorabitur;

2. Et in ecclesiis Altissimi aperiet os suum, et in conspectu virtutis illius gloriabitur;

3. Et in medio populi sui exaltabitur, et in plenitudine sancta admirabitur, et in multitudine electorum habitabit laudem; et inter benedictos benedicetur, et dicens;

4. Ego ex ore Altissimi prodivi, promogenita ante omnem creaturam;

5. Ego feci in caelis et orietur lumen indeficiens, et sicut nebula tecti omnium terram;

6. Ego in altissimis habitavi, et thronus meus in columna nobis.

7. Gyrum caeli circumivi sola, et profundum abyssi penetravi, in fluctibus maris ambulavi,

8. Et in omni terra steti; et in omni populo

9. Et in omni gente primatum habui, et in omnium excellentium et hominum corda virtute calcavi, et in his omnibus requiem quassavi, et in hereditate Domini morabor.

10. Tunc praecipit, et dixit mihi creator omnium; et qui creavit me requirit in laboratulo meo.

11. Et dixit mihi: In Jacobi inhabitabis, et in Israel hereditare, et in electis meis mitto radices.

12. Ab initio et ante saecula creatus sum, et usque ad futurum saeculum non desinam; et in habitatione sancta coram ipso ministravi.

13. Et sic in Sion firmatus sum, et in civitate sanctificata similitur requievi, et in Jerusalem potestas mea.

14. Et radicavi in populo honorificato, et in parte Dei mei hereditas filius, et in plenitudine sanctorum dotoento mea.

15. Quasi cedrus exaltata sum in Libano, et quasi cypressus in monte Sion;

16. Quasi palma exaltata sum in Ca-

3 Prov. 8, 22.

des, et quasi plantatio rosa in Jericho.

17. Quasi oliva speciosa in campis, et sicut quasi platanus exaltata sum iuxta aquam in plateis.

18. Sicut cinnamomum et balsamum aromatizans odorem doli, quasi myrrha doli doli suavitate odoris;

19. Et quasi storax, et galbanna, et angula, et gutta, et quasi Libanus non incensus vaporavi habitationem meam, et quasi balsamum non mistum odor meum;

20. Ego quasi turbinibus extendi ramos meos, et rami mei honoris et gratiae;

21. Ego quasi vitis fructificavi suavitatem odoris; et foros mei fructus honoris et honestatis.

22. Ego mater pulchrae dilectionis, et timoris, et agnitionis, et sanctae spei.

23. In me gradus omnis viae et veritatis; in me omnis spes vitae et virtutis.

24. Transite ad me, omnes qui concupiscitis me; et foras mei fructus honoris et honestatis.

25. Spiritus enim meus super mel dulcis, et hereditas mea super mel et favum.

26. Memoria mea in generationes saeculorum.

27. Qui edunt me adhuc esurient, et qui bibunt me adhuc sitient.

28. Qui audit me non confundetur, et qui operatur in me non peccabit.

29. Qui decidit me vitam aeternam habebunt.

30. Haec omnia liber vitae, et testamentum Altissimi, et agnito veritatis.

31. Legem mandavit Moses in praecipit iustitiarum, et hereditatem domui Jacob, et Israel promissiones.

32. Posuit David, pater suo, excitare regem ex ipso fortissimum, et in throno honoris sedentem in sempiternum;

33. Qui implet quasi Phison sapientiam, et sicut Tigris in diebus novorum;

34. Qui adimplet quasi Euphrates sensum, qui multiplicat quasi Jordanis in tempore messis;

35. Qui mittit disciplinam sicut ipsam, et in fraude non investigabit eam.

36. A mari enim abundavit cogitatio us, et consilium illius ab abyso magna.

37. Ego sapientia effudi flumina.

1 Joan. 6, 35.

2 Gen. 2, 11.

38. Ego quasi trames aeneae immensa de fluvio, ego quasi fluvii fluvii, et sicut aqueductus exivi de paradiso.

39. Dixi: Rigabo hortum meum plantationum, et inebriabo prati mei fructum.

40. Et ecce factus est mihi trames abundans, et fluvius meus appropinquavit ad mare;

41. Quoniam doctrinam quasi antelucanum illumino omnibus, et enarrabo illam usque ad longinquum.

42. Penetrabo omnes inferiores partes terrae, et insipientiam omnes derolentis, et illumino omnes sperantes in Domino.

43. Adhuc doctrinam quasi prophetiam effundam, et relinquam illam quereantibus sapientiam, et non desiam in progenies illorum usque in saeculum sanctum.

44. Videte quoniam non solum mihi laboravi, sed omnibus exquirentibus veritatem.

CAPUT XXV.

Tria quae Dominus placuit, et tria quae edidit, novem insipientibus in timore Dei; merita aequam mira detestatio; a malisae initium peccati et mortis; mulieris dominium non sedendum.

1. In tribus placitum est spiritui meo, quae sunt probata coram Deo et hominibus:

2. Concordia fratrum, et amor proximo, et vir et mulier bene sibi consentientes.

3. Tres species odit animi mea, et aggravat valde animus illorum:

4. Pauperem superbum, divitem mendacem, senem fatuum et insensatum.

5. Quam in juventute tua non congregasti quomodo in senectute tua invenias; et presbyteris cognoscere consilium!

6. Quam speciosa veterans sapientia, et gloriosa intellectus, et consilium!

7. Coram senectute multa perita, et gloria illorum timor Dei.

8. Novem insipientibilibus cordis magnificavi; et decimum dicam in lingua hominibus:

9. Homo qui jucundatur in filiis, vivens et videns subversionem inimicorum suorum.

3 Jac. 3, 15.

4 Luc. 13, 18.

11. ¹Beatus qui habitat cum muliere sensata, ²et qui lingua sua non est lapsa, et qui non servavit indignis se!

12. ¹Beatus qui invenit amicum verum, et qui enarrat justitiam auri audientis!

13. ¹Quam magnus qui invenit sapientiam et scientiam! sed non est super timentem Dominum.

14. ¹Timor Dei super omnia se superposuit.

15. ¹Beatus homo qui donatum est habere timorem Dei! qui tenet illum et assilum libenter!

16. ¹Timor Dei initium dilectionis ejus; fidei autem initium agglutinandum est ei.

17. ¹Omnis plaga tristitia cordis est, et omnis malitia nequitia mulieris.

18. ¹Et omnem plagam, et non plagam videbit cordis;

19. ¹Et omnem nequitiam, et non nequidam mulieris;

20. ¹Et omnem obductum, et non obductum odientium;

21. ¹Et omnem vindictam, et non vindictam inimicorum.

22. ¹Non est caput nequius super caput colubri,

23. ¹Et non est ira super iram mulieris, ²Commodari leoni et draconi placebit, quam habitare cum muliere nequam.

24. ¹Nequitia mulieris immutat faciem ejus; et obsecrat vultum suum tanquam ursus, et quasi saccum ostendit. In medio proximorum ejus

25. ¹Ingenitum vir ejus, et audiens suspiravit modicum.

26. ¹Brevis omnis malitia super malitiam mulieris; omnis peccatorum cadat super illam.

27. ¹Sicut ascensus areosus in pedibus veterani, sic mulier linguata homini quieto.

28. ¹Ne respicias in mulieris speciem, et non concupiscas mulierem in specie.

29. ¹Mulieris ira, et irreverentia, et confusio magna.

30. ¹Mulier si primatum habeat, contraria est viro suo.

31. ¹Cor humile, et facies tristis, et plaga cordis, mulier nequam.

32. ¹Manus debiles et genua dissoluta mulier quae non beatificat virum suum.

33. ¹A muliere initium factum est

peccati, et per illam omnes moriamur.

34. ¹Non des aquae tunc certum, ne modicum, nec mulieri nequissimae venias proeundi.

35. ¹Si non ambulaverit ad manus tuas, confundet te in conspectu inimicorum.

36. ¹A carnibus tuis abscede illam, ne semper te abutatur.

CAPUT XXVI

Proponit vicissim laudes bonae mulieris, et vituperia maleae ac zelotypae; filia castitatis; irae timenda; duo contraria, et una periculosa.

1. ¹Mulieris bonae beatus vir; numerus enim annorum illius duplex.

2. ¹Mulier fortis oblectat virum suum, et annos vitae illius in pace implebit.

3. ¹Pars bona mulier bona, in parte timentium Deum dabitur viro pro facis bonis;

4. ¹Divitis autem et pauperis cor bonum, in omni tempore vultus illorum hilaris.

5. ¹A tribus timuit cor meum, et in quarto facies mea metuit;

6. ¹Delataram civitatis, et collectionem populi,

7. ¹Calumniam mendacem, super mortem omnia gravia;

8. ¹Dolor cordis et luctus mulier zeotypae.

9. ¹In muliere zelotypa flagellam Bagus, omnibus communicans.

10. ¹Sicut boum jugum quod averterit, ita et mulier nequam; qui tenet illam quasi qui apprehendit scorpionem.

11. ¹Mulier ebriosa ira magna, et contumelia; et turpitudinis illius non taceat.

12. ¹Fornicatio mulieris in extolentia ocalorum, et in palpebris illius aperitur.

13. ¹In filia non avertente se firma custodiam, ne inventa occasione utatur se.

14. ¹Ab omni irreverentia ocalorum ejus cave, et ne mireris si te neglecterit.

15. ¹Sicut viator sitiens ad fontem se aperiet, et ab omni aqua proxima bibet, et contra omnem palam sedebit, et contra omnem sagittam aperiet pharetram donec deficiat.

¹ Inf. 26, 1.

² Sup. 14, 1 et 19, 16. Jac. 3, 2.

³ Gen. 3, 6.

⁴ Inf. 42, 11.

6. ¹Gratia mulieris seculum delectabit virum suum, et casa illius impinguabit.

17. ¹Disciplina illius datum Dei est.

18. ¹Mulier sensata et tacita; non est immutato eruditae animae.

19. ¹Gratia super gratiam mulier sancta et pudorata.

20. ¹Omnis autem ponderatio non est digna contentis animae.

21. ¹Sicut sol oriens mundo in altissimis Dei, sic mulieris bonae species in ornamentum domus ejus.

22. ¹Kuccera splendens super candelabrum sanctum, et species faciei super altarem stabilium.

23. ¹Columnae aerae super bases argentatas, et pedes firmi super plantas stabili mulieris.

24. ¹Fundamenta aeterna supra petram solidam, et mandata Dei in corde mulieris sanctae.

25. ¹In dentibus contristatum est cor meum, et in terro iracundia mihi advenit;

26. ¹Vir bellator deficiens per inopiam; et vir sensatus contemptus;

27. ¹Et qui transgreditur a justitia ad peccatum; Deus paravit eum ad rhomplam.

28. ¹Duae species difficiles et periculosae mihi apparuerunt: difficile exiit negotias a negligentia; et non justificabitur caupo a peccatis laborum.

CAPUT XXVII.

Ob inopiam et amorem divitiarum mali delinquent; timor Domini constantior servanda; tentatio probat eum qui tentatur; sequenda justitia; innocentia stulti, et modestia in verbis servanda; secreta amici non revelanda; de amentis oculo et insidioso.

1. ¹Propter inopiam multi delinquerunt; et qui querit locupletariis aperit oculum suum.

2. ¹Sicut in medio compariens lapidum palus figitur, sic et inter mediant reddidionis et emptiois angustabitur peccatum.

3. ¹Conteritur cum delinquente delicatum.

4. ¹Si non in timore Domini teneris te instanter, cito subvertetur domus tua.

5. ¹Sicut in percussura cribri remanebit pulvis, sic aporia hominis in cogitatu illius.

6. ¹Vasa figuli probat fornax, et homines justos tentatio tribulationis.

7. ¹Sicut rusticatio de ligno ostendit fructum illius, sic verbum ex cogitatu cordis hominis.

8. ¹Ante sermonem non laudes virum; haec enim tentatio est hominum.

9. ¹Si sequaris justitiam, apprehendes illam, et indues quasi potentem honoris; et inhabitabis cum ea, et proteget te in sempiternum, et in die agnitionis invenies instrumentum.

10. ¹Volatilia ad ibi similia conveniunt; et veritas ad eos qui operantur illam revertetur.

11. ¹Leo venationis insidiatur semper; sic peccata operantibus iniquitates.

12. ¹Homo sanctus in sapientia manet sicut sol; nam sicut sicut luna mutatur.

13. ¹In medio insensatorum serva verbum temporis; in medio autem cogitantium assiduum esto.

14. ¹Narratio peccantium odiosa, et risus illorum in deliciis peccati.

15. ¹Loquela mulierum jurans horripilationem capiti statuet, et irreverentia ipsius obtratio aurium.

16. ¹Efusio sanguinis in rixa superborum; et maledictio illorum auditus gravis.

17. ¹Qui denudat arcana amici fidem perdit, et non inveniet amicum ad animum suum.

18. ¹Dilige proximum, et conjungere fide cum illo.

19. ¹Quod si denudaveris absconsa illius, non persequeris post eum.

20. ¹Sicut enim homo qui perdit amicum suum, sic et qui perdit amicum proximi sui.

21. ¹Et sicut qui dimittit avem de manu sua, sic delinquentis proximum tuum, et non eum capies.

22. ¹Non illum sequaris, quoniam longe abest; effugit enim quasi caprea de laqueo, quoniam vulnerata est anima ejus.

23. ¹Ultra eum non poteris colligare. Et maledicti est concordatio;

24. ¹Denudare autem amici mysteria, desperatio est animae infelicis.

25. ¹Amovens oculo fabricat iniqua; et nemo eum abijciet.

26. ¹In conspectu ocalorum tuorum condulcabit os suum, et super sermones tuos admirabitur; novissime autem pervertet os suum, et in verbis tuis dabit scandalum.

¹ Inf. 26, 1.

² Sup. 14, 1 et 19, 16. Jac. 3, 2.

³ Prov. 21, 19.

27. Multa olivi, et non coequavi ei, et Dominus odiet illum.

28. Qui in altum mittit lapidem, super caput ejus cadet; et plaga dolosa dolosus dividit sulcra.

29. Et qui foveam fodit incidet in eam; et qui statuit lapidem proximo offendet in eo; et qui laqueum alii ponit peribit in illo.

30. Facienti nequissimum consilium, super ipsum devolvetur, et non agroset unde advolat illi.

31. Illustro et improperium superborum, et vindicta sicut leo insidiabitur illi.

32. Laqueo peribunt qui oblectantur casu iustorum, quod autem consumet illos antequam moriantur.

33. Ira et furor utraque execrabilia sunt, et vir peccator continens erit illorum.

CAPUT XXVIII.

Non querenda vindicta, sed offensae remissio; ad iram se ille committit; nihil lingue ac pericula ipsius, et de terra lingue; aurea sapienda adversus linguam nequam, otioque frenum impendendum.

1. Qui vindicari vult a Domino inveniet vindictam, et peccata illius servans servabit.

2. Bellaque proximo tuo nocenti te, et tunc deprecanti tibi peccata solventur.

3. Homo homini reservat iram, et a Deo querit modum.

4. In hominem similem sibi non habet misericordiam, et de peccatis suis deprecatur.

5. Ipse cum caro sit reservat iram, et propitiationem petit a Deo; quasi exorabit pro delictis illius.

6. Memento novissimum, et desine inimicari.

7. Tabudato enim et mors imminet in mandatis ejus.

8. Memorare timorem Dei, et non irascaris proximo.

9. Memorare testamentum Altissimi et despicio iniquitatem proximi.

10. Abstine te a lite, et minues peccata.

11. Homo enim iracundus incedit litem, et vir peccator turbabit amicos, et

in medio pacem habentium imminuet inimicitiam.

12. Secundum enim ligna silve sic ignis exardescit; et secundum virtutum hominis sic iracundia illius erit, et secundum substantiam suam exalabit iram suam.

13. Certamen festinatam inominis ignem; et lis festinans effundit sanguinem; et lingua testificans adducit mortem.

14. Si sufflaveris in scintillam, quasi lignis exardabit; et si exasperes super illum, extinguetur; utraque et oculo proficiuntur.

15. Susurro et biliguus maledictus, multos enim turbabit pacem habentes.

16. Lingua tertia multos commovet, et disperdit illos de gente in gentem.

17. Civitates muratas divitem destruxit, et domos magnarum effudit.

18. Virtutes populorum concidit, et gentes fortes dissolvit.

19. Lingua tertia mulieres viratas eiecit, et privavit illas laboribus suis.

20. Qui respicit illum non habebit requiem, nec habebit amicum in quo requiescat.

21. Flagelli plaga livorem facit; plaga autem linguæ comminuat ossa.

22. Meli ceciderunt in ore gladii; sed non sic quasi qui interierunt per linguam suam.

23. Beatus qui tectus est a lingua nequam, qui in iracundiam illius non transiit, et qui non attraxit jugum illius, et in vinculis ejus non est ligatus;

24. Jugum enim illius jugum ferreum est; et vinculum illius vinculum aereum est.

25. Mors illius mors nequissima; et tulus potius infernus quam illa.

26. Perseverantia illius non permittit; sed obliquit vias injustorum, et in batina sua non combaret iustus.

27. Qui relinquunt Deum incedunt illum, et exardabit in illis, et non castiguetur, et immitetur in illos quasi leo, et quasi pardus ledet illos.

28. Sepi aures tuas spinis, linguam nequam non audire; et ori tuo factio ostia et seras.

29. Aurum tuum et argentum tuum confra, et verbis tuis facito stauram, et frenos ori tuo rectos;

30. Et attende ne forte laboris in lingua, et cadas in conspectu inimicorum

insidiantium tibi, et sit casus tuus inamabilis in mortum.

CAPUT XXIX.

Per mutuum subveniendum proximo, fidesque mutui servanda; et quantum melius colligit, sua tamen ab id cessandum ab elemosyna, cuius laudes describit; fidesque gratia habenda est; fidesque servanda; in quibus constat iustitiae vitae

laudem describit, et de vagis et ingratis hospitibus.

1. Qui facit misericordiam generatur proximo suo; et qui praevalat manu mandata servat.

2. Fenerare proximo tuo in tempore necessitatis illius; et iterum redde proximo in tempore suo.

3. Confirma verbum, et fideliter age cum illo; et in omni tempore invenies quod tibi necessarium est.

4. Multi quasi inventionem aestimaverunt fenas, et praestiterunt molentiam his qui se adjuverunt.

5. Donec accipiant oculatam manus dantis, et in promissionibus humiliant vocem suam;

6. Et in tempore redditionis postulat tempus, et loquetur verba tedi et murmurationum, et tempus cassabitur.

7. Si autem poterit reddere, adversabit, solidi vix reddet dimidium, et computabit illud quasi inventionem;

8. Sin autem, fraudabit illum pecunia sua, et possidebit illum inimicum gratis;

9. Et convitia et maledicta reddet illi, et pro honore et beneficio reddet illi cotramelam.

10. Multi non causa nequitiæ non fenerati sunt, sed fraudari gratis timeverunt.

11. Verumtamen super humilem animo fortior esto, et pro elemosyna non trahas illum.

12. Propter mandatum assume pauperem, et propter inopiam ejus ne dimittas eum vacuum.

13. Perde pecuniam propter fratrem et amicum tuum, et non abscondas illum sub lapide in mortuum.

14. Pone thesaurum tuum in preceptis Altissimi, et proderit tibi magis quam aurum.

15. Conclude elemosynam in corde

pauperis, et haec pro te exorabit ab omni malo.

16, 17, 18. Super scutum potentis et super lanceam adversus inimicum tuum pugnabit.

19. Vir bonus fidem facit pro proximo suo; et qui perdidit confusionem derelinquet sibi.

20. Gratiam fidei servans non obliviscaris; dedit enim pro te animam suam.

21. Repromissorem fugit peccator et imundus.

22. Bona repromissoris sibi ascribit peccator; et ingratus sensu derelinquet liberatum se.

23. Vir repromittit de proximo suo; et cum perdidit reverentiam, derelinquitur ab eo.

24. Repromissio nequissima multos perdidit dirigentes, et commovit illos quasi fluctus maris.

25. Viros potentes gyran migrare fecit, et vagati sunt in gentibus alienis.

26. Peccator transgrediens mandatum Domini incidit in promissionem nequam; et qui conatur multa agere incidit in iudicium.

27. Recupera proximum secundum virtutem tuam; et attende tui ne incidas.

28. Initium vite bonis aqua, et panis, et vestimentum, et domus protegens turpitudinem.

29. Melior est victus pauperis sub tegmine asserum quam epulae splendide in perge sine domicilio.

30. Minimum pro magno placeat tibi, et improperium peregrinationis non audies.

31. Vita nequam hospitium de domo in domum; et ubi hospitabitur non fideliter agat, nec aperiet os.

32. Hospitabitur, et pascat, et potabit ingratos, et ad hac amara audiet:

33. Transi, hospes; et orna mensam, et que in manu habes ciba ceteros.

34. Exi a facie honoris amicum meorum; necessitudine domus mese hospitio mihi factus est frater.

35. Gravia haec homini habeati sensum; corruptio domus, et improperium feneratoris.

CAPUT XXX.

Fili in disciplina educandi, et quam sit perniciosus illis indulgere; corporis sanitas

prestat divites; et quam ait noxia et fugienda homini tristitia; cordis vero jucunditas quam ait utilis.

1. Qui diligit filium suum¹ assidat illi flagella, ut letetur in novissimo suo, et non palpet proximum ostia.

2. Qui docet filium suum laudabitur in illo, et in medio domesticorum in illo gloriabitur.

3. Qui docet filium suum in zelam militi inimicum, et in medio amicorum gloriabitur in illo.

4. Mortuus est pater ejus, et quasi non est mortuus, similis enim reliquit sibi post se.

5. In vita sua vidit, et letatus est in illo; in obitu suo non est contristatus, nec confusus est coram inimicis.

6. Reliquit enim defensorem domus contra inimicos, et amicis reddentem gratiam.

7. Pro animabus filiorum colligebat viberna sua, et super omnem vocem turbabantur viscera ejus.

8. Equus indomitus erudit durus, et filius remissus evadet præceps.

9. Lacta filium, et paventem te faciet; lude cum eo, et contristabit te.

10. Non corruas illi, ne doleas, et in vorissimo obstupescant dentes tui.

11. Non des illi potestatem in juventute, et non despicias cogitatus filius.

12. Curva cervicem ejus in juventute, et tunde latera ejus dum infans est, ne forte induret, et non credat tibi, et erit tibi dolor animæ.

13. Doce filium tuum, et operare in illo, ne in turpitudinem illius offendas.

14. Mellior est pauper sanus, et fortis viribus, quam dives imbecillis et flagellatus malitia.

15. Salus animæ in sanctitate iustitiam, mellior est omni auro et argento; et corpus validum quam census immensus.

16. Non est census super censum salutaris corporis, et non est oblectamentum super cordis gaudium.

17. Mellior est mors quam vita amara, et requies æterna quam languor perseverans.

18. Bona abscondita in ore caloso,

quasi appositiones epularum circumposita sepulcro.

19. Quid proderit libatio idolo? nec enim mandocabit, nec odorabit.

20. Sic qui effugatur a Domino, peritans mercedes iniquitatis;

21. Videns oculis et ingomiscens, sicut spado complens virginem, et suspirans.

22. Tristitiam non des animæ tuæ, et non affligas temetipsum in consilio tuo.

23. Jucunditas cordis hoc est vita hominis, et thesaurus sine deflectione sanctitatis; et exultatio viri est longevitas.

24. Misereere animæ tuæ placeas Deo, et contine; congrega cor tuum in sanctitate ejus, et tristitiam longe repelle a te.

25. Multos enim occidit tristitia, et non est utilis in illa.

26. Zelus et iracundia minuunt dies, et ante tempus senectam adducit cogitatus.

27. Splendidum cor et bonum in epulis est; epule enim illius diligenter fuerit.

CAPUT XXXI.

Vigilia honestatis; cogitatus præsentia; laetæ civilis et pauperis; diligens aurum; mali casus in auro; laus dives sine macula; mendacia in mensa servanda; laus sobrietas; et vituperatio galæ; laus usus medici vini; et vituperatio immodici.

1. Vigilia honestatis tabefacit carnes, et cogitatus illius auferet somnum.

2. Cogitatus præsentia avertit sensum, et infirmitas gravis sobriam facit animam.

3. Laboravit dives in congregatione substantiæ, et in requie sua replebitur bonis suis.

4. Laboravit pauper in diminutione victus, et in fine inops fit.

5. Qui aurum diligit non justificabitur, et qui insequitur consumptionem replebitur ex ea.

6. Multi dati sunt in auri casus, et facta est in specie ipsius perditio illorum.

7. Lignum offensivum est aurum stercorificatum; vas illius qui sectatur libellum et aurum imprudens deperit in illo.

¹ Prov. 12, 25 et 15, 19 et 17, 22.

² II Cor. 7, 10.

³ Sup. 8, 5.

8. Bostus dives qui inventus est sine macula, et qui post aurum non abiit, nec speravit in pecunia et thesauris!

9. Quis est hic? et laudabimus eum, fecit enim mirabilia in vita sua.

10. Qui probatus est in illo, et perfectus est; erit illi gloria æterna; qui posuit transgressi; et non est transgressus; facere mala, et non fecit.

11. Ideo stabilita sunt bona illius in Domino, et elemosynas illius enarrabit omnis ecclesia sanctorum.

12. Supra mensam magnam aestivi, non aperias super illam faucem tuam prior.

13. Non dicas sic: Multa sunt, quæ super illam sunt.

14. Memento quoniam malus est oculus nequam.

15. Nequius oculo quid creatum est? Ideo ab omni facio sua lacrymabitur cum viderit.

16. Ne extendas manum tuam prior, et invidia contaminatus erubescas.

17. Ne comprimaris in convivio.

18. Intellige quæ sunt proximi tui ex tempore.

19. Utere quasi homo frugi his quæ tibi opponuntur, ne, cum manducus multum, odio labearis.

20. Cessa prior causa disciplinæ; et noli inimicus esse, ne forte offendas.

21. Et si in medio multorum sedatis, prior illis ne extendas manum tuam, nec prior poscas bibere.

22. Quam sufficiens est homini erudito vinum exiguum? et in dormiendo non laborabis ab illo, et non senties dolorem.

23. Vigilia, cholera et tortura viro infirmitas.

24. Somnus sanitatis in homine parco; dormiet usque mano, et anima illius cum ipso lebetabitur.

25. Et si coactus fueris in edendo multum, surge et medio, evome, et refrigerabit te, et non adduces corpori tuo infirmitatem.

26. Audi me, fili, et ne spernas me, et in novissimo invenies verba mea.

27. In omnibus operibus tuis esto verus, et omnis infirmitas non occurret tibi.

28. Splendidum in panibus benedi-

¹ Iohannis 13, 4.

² Ps. 109, 15.

cent labia multorum, et testimonium veritatis illius fidele.

29. Nequissimus in pane murmurabit civitas, et testimonium nequitiæ illius verum est.

30. Diligentes in vino noli provocare; multos enim extenuavit vinum.

31. Ignis probat ferum durum; sic vinum corda superbiorum arguet in ebrietate potatum.

32. Æqua vita hominibus vinum in sobrietate; si bibas illud moderate, eris sobrius.

33. Quæ vita est ei qui minuitur vino?

34. Quid defraudat vitam? Mors.

35. Vinum in jucunditatem creatum est, et non in ebrietatem, ab initio.

36. Exsultatio animæ et cordis vinum moderate potatum.

37. Sanitas est animæ et corpori sobrius potus.

38. Vinum multum potatum irrationem, et iram, et ruinas multas facit.

39. Amaritudo animæ vinum multum potatum.

40. Ebrietas animositas, imprudens offensio, minorans virtutem, et facilius vulnere.

41. In convivio vini non arguas proximum, et non despicias eum in jucunditate illius.

42. Verba improperii non dicas illi, et non premas illum repetendo.

CAPUT XXXII.

Officium boni rectoris; major nata loquatur; tacendum ubi non est qui audit; jucunditas in convivio; adolescenti tacendum; laus tactantitatis; discutienda propria domus; laus timoris Domini; peccator vitæ correptionem; absque consilio nihil agendum.

1. Rectorem te posuerant, non extollis; esto in illis ruasi anus ex lapsis.

2. Curam illorum habe, et sic consideres; et omni cura tua explicita recumbe.

3. Ut letaris propter illos, et ornamentum gratiæ accipias coronam, et dignationem consequaris corrogationis.

4. Loquere, major natu; deest enim te.

5. Primum verbum, diligenter scientia, et non impediatis musicam.

6. Ubi auditus non est non offendas

¹ Prov. 31, 4.

sermonem, et impertine noli extolli in sapientia tua.

7. Gemmula carbunculi in ornamento auri, et comparatio muscorum in convivio vini.

8. Sicut in fabricatione auri signum est smaragdi, sic numerus muscorum in jucando et moderato vino.

9. Audi tacens, et pro reverentia accedet tibi bona gratia.

10. Adolescens, loquere in tua causa vis.

11. Si bis interrogatus fueris, habeat caput responsum tuum.

12. In multis esto quasi inscius, et audi tacens sibil et querens.

13. In modo magnatorum non procumas, et ubi sumi senes non multum loquaris.

14. Ante grandinem prebit coruscatio; et ante verocandum prebit gratia, et pro reverentia accedet tibi bona gratia.

15. Et hora surgendi non te trices; precurre autem prius in domum tuam, et illic avocare, et illic lude.

16. Et age conceptiones tuas, et non in delictis et verbo superbo;

17. Et super his omnibus benedictio Domini, qui fecit te, et inebriantur de ab omnibus bonis suis.

18. Qui timet Dominum excipiet doctrinam ejus; et qui vigilaverit ad illam inveniet benedictionem.

19. Qui quartum legem replebitur ab ea; et qui insidiosus agit scandalizabitur in ea.

20. Qui timeat Dominum inveniat iudicium iustum, et iustitias quas iumen accedent.

21. Peccator homo vitabit corripcionem, et secundum voluntatem suam inveniet comparationem.

22. Vir consilii non disperdet intelligentiam; alienus et superbus non pertimescet timorem.

23. Etiam postquam fecit cum eo sine consilio; et suis insectationibus arguar.

24. Fili, sine consilio nihil facias, et post factum non penitebis.

25. In via ruine non eas, et non offendas in lapides; nec credas te visum fore, non poas animam tuam scandalosam.

26. Et a illis tuis cave, et a domesticis tuis attende.

27. In omni opere tuo crede et fide animam tuam; hoc est enim conservatio mandatorum.

28. Qui credit Deo attendit mandatis, et qui confidit in illo non minorabitur.

CAPUT XXXIII.

Laudatur timens Dominum et sapiens; inconstantia proceriorum fati; alicuius mansuetudo; dies et tempora a Deo sunt, qui et reliqua omnia creavit ac disponit, in quibus manu est homo ut latum in manu signi; manus contra forum; possessio non in via, sed in morte distribuitur aliis; et quomodo servi sint tractandi.

1. Timeat Dominum non occurrat mala; sed in tentatione Deus illum conservabit, et liberabit a malis.

2. Sapiens non odit mandata et iustitias, et non illidetur quasi in proelia navis.

3. Homo sensatus credit legi Dei, et lex illi fidelis.

4. Qui interrogationem manifestat parabit verbum, et sic deprecatur exauditur; et conservabit disciplinam, et tunc respondebit.

5. ¹Præcordia fatui quasi rota cæci, et quasi acis versatilis cogitatus illius.

6. Equus emissarius, sic et amicus subsannator, sub omni supra sedente hincit.

7. Quare dies diem superat, et iterum lux lucem, et annus annum a sole?

8. A Domini scientia separati sunt, factio solo, et præceptum custodiens.

9. Et immutavit tempora, et dies festos ipsorum, et in illis dies festos celebraverunt ad horam.

10. Ex ipsis exaltavit et magnificavit Deus, et ex ipsis posuit in numerum dierum; et omnes homines de solo ² et ex terra unde creatus est Adam.

11. In multitudine disciplinæ Domini separavit eos, et immutavit vias eorum.

12. Ex ipsis benedixit et exaltavit, et ex ipsis sanctificavit, et ad se applicavit, et ex ipsis maledixit, et humiliavit, et convertit illa separatione ipsorum.

13. ³Quasi lutum figuli in manu ipsius, plasmare illud et disponere,

41. Omnis vis ejus secundum dispositionem ejus; sic homo in manu illius qui se fecit, et reddet illi secundum iudicium suum.

42. Contra malum bonum est, et contra mortem vita; sic et contra virum iustum peccator. Et sic intere in omnia opera M'issimi, duo et duo, et annum contra unum.

43. Et ego novissimus evigilavi, et quasi qui colligit acinos post vindemia-tures.

44. In benedictione Dei et ipse speravi, et quasi qui vindemiat replevi torcular.

45. ⁴Respicite quoniam non mihi soli libent, sed omnibus exquirentibus disciplinam.

46. Audite me, magnates et omnes populi; et rectores ecclesie, auribus percipite:

47. Filio et mulieri, fratri et amico, non des potestatem super te in vita tua; et non doleris alicui possessionem tuam, ac forte penitit te, et depreceris pro illis.

48. Dum adine superes et aspiras, non immutabit te omnis caro:

49. Mellis est enim ut illi tui te rogat, quam te respicere in manus filiorum tuorum.

50. In omnibus operibus tuis præcelsus esto.

51. Ne dederis maculam in gloria tua, in die comminationis dierum vite tue, et in tempore exitus tui, distribuas hereditatem tuam.

52. Gloriam, et virga, et onus asino; pacis, et disciplina, et opus servo.

53. Operatur in disciplina, et querit requiescere; laxa manus illi, et querit libertatem.

54. Iugum et horum curvant collum durum, et servum inclinant operationes assidue.

55. Servo malevolo torra, et compe-des; mitte illum in operationem, ne va-let.

56. Mallam enim mallitiam docuit otiositas.

57. In opera constitat eum; sic enim coadescet illum. Quod si non obaudierit, curva illum compeditibus; et non amplifces super omnem carnem; verum sine iudicio nihil facias grave.

58. ⁵Est est tibi servus fidelis, sit tibi

quasi anima tua; quasi fratrem sic eum tracta, quoniam in sanguine animas comparat illum.

59. Si liseris eum injuste, in fugam convertertatur;

60. Et si extollens discesserit, quem quaeras, et in qua via quaeras illum necis.

CAPUT XXXIV.

Vanitas somniorum, divinationum, augurii, mandatorum; laus experientia; beatitudo timementium Deum; oblatines iniquorum; fraudans propeum; unus edificans, et alter destruens; faciens penitentiam, et non abstinens a peccatis.

1. Vana spes et mendacium viro insensato; et somnia extollunt imprudentes.

2. Quasi qui apprehendit umbram et persecutur ventum, sic et qui attendit ad visa mendacia.

3. Hoc secundum hoc visio somniorum, ante faciem hominis similitudo hominis.

4. Ab immundo quid mundabitur? et a usudice quid verum dicitur?

5. Divinatio erroris, et auguria mendacia, et somnia maleficientium, vanitas est.

6. Et sicut parturientes, cor tuum phantasias patitur. Nisi ab Altissimo fuerit essent visitatio, ne dederis in illis cor tuum;

7. Multos enim errare fecerunt somnia, et exciderunt sperantes in illis.

8. Sine mendacio consummabitur verbum legit, et sapientia in ore fidelis complanabitur.

9. Qui non est tantatus quid scit? Vir in multis expertus cogitavit multa; et qui multa didicit enarrabit intellectum.

10. Qui non est expertus pauca recognoscit, qui autem in multis facies est multiplicat malitiam.

11. Qui tentatus non est qualis scit? Qui tentatus est abundabit sequitia.

12. Multa viti errandi, et plurimas verborum consuetudines.

13. Aliquoties usque ad mortem periclitatus sum horum causa, et liberatus sum gratia Dei.

14. Spiritus timementium Deum queritur, et in respectu illius benedictus.

¹ Sap. 21, 17.

² Gen. 2, 7.

³ Rom. 9, 21.

⁴ Sap. 24, 47.

⁵ Sap. 7, 22.

15. Spes enim illorum in salvantem illos, et oculi dei in diligentes se.

16. Qui timet Dominum nihil trepidabit, et non pavebit, quoniam ipse est spes ejus.

17. Timentis Dominum beata est anima ejus.

18. Ad quem respicit, et quis est fortitudo ejus?

19. Oculi Domini super timentes eum; protector potentie, firmamentum iustitias, tegimen ardoris, et umbraculum mercedium;

20. Deprecatio offensivis, et adiutorium casus; exaltans animam, et illuminans oculos, dans sanitatem, et vitam, et benedictionem.

21. Inimolantis eis iniquo oblatio est maculata, et non sunt benedictioe subsannationes iniquorum.

22. Dominus solus sustentibus se in via veritatis et iustitie.

23. Dona iniquorum non probat Altissimus, nec respicit in oblationes iniquorum, nec in multitudine sacrificiorum eorum propitiabitur peccatis.

24. Qui offert sacrificium ex substantia pauperum, quasi qui viciniam filium in conspectu patris sui.

25. Panis egentium vita pauperum est; qui defraudat illum homo sanguinis est.

26. Qui aufert in sudore panem, quasi qui occidit proximum suum.

27. Qui effundit sanguinem, et qui fraudem facit mercenario, fratres sunt.

28. Unus edificans, et unus destruens, quid prodest illis, nisi labor?

29. Unus urans, et unus maledicens, cuius vocem exaudiet Deus?

30. Qui baptizatur a mortuis, et iterum tangit eum, quid proficit lavatio illius?

31. Sic homo qui jejunit in peccatis suis, et iterum eadem faciens, quid proficit humiliando se? orationem illius quis exaudiet?

CAPUT XXXV.

Item et acceptum Deo sacrificium; non apponens coram eo vacuas; primitias et oblationes litari animo tribuande; sacrificium

¹ Ps. 39, 16.

² Prov. 21, 27.

³ Prov. 15, 8.

⁴ Deut. 21, 14, Sup. 7, 22.

⁵ II Pet. 9, 21.

⁶ I Reg. 15, 22.

⁷ Jer. 7, 3 et 28, 12.

injustam; pauperum lacrimas, pupillam et vitium lacrymantem exaudit Dominus; orationes iustorum, ac potissimum se humilium, audit Deus, liberans ab afflictionibus, et cuique reddens juxta opera sua.

1. Qui conservat legem multiplicat oblationem.

2. Sacrificium salutare est attendere mandatis, et discedere ab omni iniquitate.

3. Et propitiationem litare sacrificii pro iustis, et deprecatio pro peccatis, recedere ab injustitia.

4. Retribuet gratiam qui offert singularem; et qui facit misericordiam offert sacrificium.

5. Beneplacitum est Domino recedere ab iniquitate; et deprecatio pro peccatis recedere ab injustitia.

6. Non apparebis ante conspectum Domini vacuus;

7. Hec enim omnia propter mandatum Dei sunt.

8. Oblatio iusti impinguit altare, et odor suavitatis est in conspectu Altissimi.

9. Sacrificium iusti acceptum est, et memoriam ejus non obliviscitur Dominus.

10. Bono animo gloriam reddet Deus, et non minus primitias manuum tuarum.

11. In omni dato hilarem fac vultum tuum, et in exultatione sanctifica decimas tuas.

12. Da Altissimo secundum datam ejus, et in bono oculo ad inventionem facito manum tuam;

13. Quoniam Dominus retribuens est, et septies tantum reddet tibi.

14. Noli offerre munera prava, non enim suscipiet illa.

15. Et noli inspicere sacrificium injustum, quoniam Dominus iudex est, et non est apud illum gloria personarum.

16. Non accipiet Dominus personam in pauperem, et deprecationem lesi exaudit.

17. Non despiciet preces pupilli, nec vitium, si effundat loquelam gemitus.

¹ Erod. 23, 15 et 34, 20. Deut. 18, 16.

² II Cor. 9, 7.

³ Tob. 4, 9.

⁴ Lev. 22, 31. Deut. 15, 91.

⁵ Deut. 10, 17. II Pet. 19, 7. Job 34, 13.

⁶ Sap. 8, Act. 10, 34. Rom. 2, 11. Gal. 4, 4.

⁷ Col. 3, 20. I Pet. 1, 17.

18. Nonne lacrymæ viduæ ad maxillam descendant, et exclamatio ejus super deducentem eas?

19. A maxilla enim ascendit usque ad celum, et Dominus exaudit non delectabitur in illis.

20. Qui adorat Deum in oblatione suscipiet, et deprecatio illius usque ad aures propinquabit.

21. Oratio humiliantis se non consolabitur, et donec propinquet non consolabitur, et non discedet donec Altissimas respiciat.

22. Et Dominus non elongabit; sed iudicabit justos, et faciet iudicium; et Fortissimus non habebit in illis patientiam, ut contribulet dorsum ipsorum;

23. Et gentibus reddet vindictam donec tollat pleitudinem superborum, et septem iniquorum contribulet;

24. Donec reddat hominibus secundum actus suos, et secundum opera Adæ, et secundum presumptionem illius;

25. Donec iudicet iudicium plebis suæ, et oblectabit justos misericordia sua.

26. Speciosa misericordia Dei, in tempore tribulationis, quasi nubes pluvie in tempore siccitatis.

CAPUT XXXVI.

Super Ierusalem et civitatem Jerusalem invocat Dei misericordiam; super gentes vero alienas Dei timorem ejusque manum, et ipsius potentiam glorificatari, ipseque solus Deus agnoscatur; cor inessatum et cor pravum, species mulieris faciem viri exhibitar; hominibus possessio.

1. Misere nostri, Deus omnium, et respice nos, et ostende nobis locum misericordiam tuam;

2. Et immitte timorem tuum super gentes que non exquisierunt te, et enarrat magna tua.

3. Alleva manum tuam super gentes illas, ut videant potentiam tuam.

4. Sicut enim in conspectu eorum sanctificatus es in nobis, sic in conspectu nostro magnificaberis in eis.

5. Ut cognoscant te, sicut et nos cognovimus, quoniam non est Deus præter te, Domine.

6. Innova signa, et immota mirabilia.

7. Glorifica manum et brachium dextrum.

¹ Erod. 4, 22.

8. Excita furorem, et effunde iram.

9. Tolle adversarium, et afflige inimicum.

10. Festina tempus, et memento finis, ut enarrat magna tua.

11. In ira flammæ devoretur qui salvatur; et qui pessimant plebem tuam inveniant perditionem.

12. Contere caput principum inimicorum dicentium se nubes penetrabit; et non est alius præter nos.

13. Congrega omnes tribus Jacob, ut cognoscant quia non est Deus nisi tu, et enarrat magna tua, et hereditatis eis sicut ab initio.

14. Misereere plebi tue, super quam invocatum est nomen tuum, et Israel quem conquist primogenito tuo.

15. Misereere civitati sanctificationis tuæ, Jerusalem, civitati reguæ tuæ.

16. Reple Sion inenarrabilibus verbis tuis, et gloria tua populum tuum.

17. Da testimonium his qui ab initio creature tue sunt, et suscita predicationes quo locuti sunt in nomine tuo prophetæ priores.

18. Da mercedem sustentibus te; ut prophete tui fideles inventantur, et exaudi orationes servorum tuorum.

19. Secundum benedictionem Aaron de populo tuo, et dirige nos in viam iustitie, et sciant omnes qui habitant terram quia tu es Deus conspexerit seculo.

20. Omnem escam manducabit venter, et est cibus cibo melior.

21. Fauces contingunt cibum feræ, et cor sensatum verba mendacia.

22. Cor pravum dabit tristitiam, et homo peritus resistit illi.

23. Omnem masculum excipiet mulier; et est illa melior filia.

24. Species mulieris exhibet faciem viri sui, et super omnem concupiscitiam hominis superdicit desiderium.

25. Si est lingua curativis, est et mitigationis et misericordie; non est vir illius secundum filios hominum.

26. Qui possidet mulierem bonam inchoat possessionem; adiutorium secundum illum est, et columna ut requies.

27. Ubi non est sepes, diripiatur possessio; et ubi non est mulier, ingemiscit egenus.

28. Qui credit et qui non habet alium, et deficiens ubicunque obscurum.

¹ Num. 6, 24.

vorit, quasi succinctas latro exiliens de civitate in civitatem?

CAPUT XXXVII.

Testatio dicit amici: veri amici non obliviscaris; discretia in captivitas consilii; et cum paucis consulas, et quibus te eo consilium tuum occulles; hanc sententia vici sancti: verbum nequam; quatuor ex vobis oriantur; ians viri parvi et capientes; qui sapientie loquatur odibilis est; tenta animam tuam; et si sit nequam, non des illi potestatem; pariteris ergastio.

1. Omnis amicus copulavi; sed est amicus solo nomine amicus. Nonne tristitia inest usque ad mortem?
2. Sodalis autem et amicus ad inimicitiam convertentur.
3. O presumpitio nequissima, unde creata ex cooperire aridam malba et deservit illius?
4. Sodalis amicus conjunguntur in oblectationibus, et in tempore tribulationis adversarius erit.
5. Sodalis amicus condoleo causa ventris, et contra hostem accipit secutum.
6. Non obliviscaris amici tui in animo tuo, et non immemor sis illius in opibus tuis.
7. Noli consiliari cum eo qui tibi insidiat, et a zelantibus te abscondit consilium.
8. Omnis consiliarius prodit consilium, sed est consiliarius in semetipso.
9. A consiliario serva animam tuam; et prius scito quae sit illius necessitas; et ipse enim animo suo cogitabit.
10. Ne forte mittat sudorem in terram, et dicat tibi:
11. Bona est vita tua; et stet econtrario videre quid tibi erogat.
12. Cum viro irreligioso tracta de sanctitate, et cum injusto de justitia, et cum muliere de ea quae simulatur, cum timido de bello, cum negotiatore de transactione, cum capto de venditione, cum viro hido de gratis agendis.
13. Cum impio de pietate, cum inonesto de honestate, cum operario agrario de omni opere.
14. Cum operario annuali de consumptione anni, cum servo pigro de multa operatione; non attendas his in omni consilio.
15. Sed cum viro sancto assidens esto, necumque cognoveris observantem timorem Dei;

16. Cujus anima est secundum animam tuam, et qui, cum tibiaveris in tenebris, condelebit tibi.

17. Qui boni consilii statim tecum; non est enim tibi alius pluri illo.

18. Anima viri sancti emundat aliquando vera quam septem circumspicere sedentes in excelsis ad speculationem.

19. Et in his omnibus deprecare Altissimum, ut dirigat in veritate vitam tuam.

20. Ante omnem opus verbum verum praecedat te, et ante omnem actum consilium stabile.

21. Verbum nequam immutabit cor; ex quo partes quatuor oriuntur: bonam et malam, vitam et mors; et dominatrix illorum est assidua litigias. Est vir astutus multorum creditor, et animae suae inutilis est.

22. Vir peritus multos erudit, et animae suae suavis est.

23. Qui sophisticus loquitur odibilis est, in omni re defraudabitur.

24. Non est illi data a Domino gratia, omni enim sapientia defraudatus est.

25. Est sapiens animae suae sapiens, et fructus sensus illius laudabilis.

26. Vir sapiens plebem suam erudit, et fructus seminis illius fideles sunt.

27. Vir sapiens implebitur benedictionibus, et videntes illum laudabunt.

28. Vita viri in numero dierum; dies autem Israel innumerabiles sunt.

29. Sapiens in populo hereditabit honorem, et nomen illius erit vivens in aeternum.

30. Fili, in vita tua tenta animam tuam; et si fuerit nequam, non des illi potestatem.

31. Non enim omnia omnibus expediunt, et non omni animae omne genus placet.

32. Noli avidus esse in omni epulatione, et non te offendas super omnem escam.

33. In multis enim escis erit infirmitas, et aviditas appropinquabit usque ad choleram.

34. Propter ergastium multi obierunt, qui autem abstinentes est adliciti vitam.

CAPUT XXXVIII.

Honora medicum; a Deo data est homini medicina; quomodo aegrotas se habebit erga Deum et medicum; mortuus plorandus; temporandum autem a tristitia quam mortuus non proficit et tibi esset; sed nunciat te

etiam mortuam; quosque artifex considerat in quibus operatur; et si necessarii quidem sunt in communitate, sed in ea non praevalent dignitate vel sapientia.

1. Honora medicum propter necessitatem; etenim illum creavit Altissimus.

2. A Deo est enim omnis medela, et a rege accipit medicationem.

3. Disciplina medicus exalabit caput filii, et in conspectu magistrorum colabitur.

4. Altissimus creavit deo medicamenta, et vir prudens non abhorrebit illa.

5. Nonne a ligno indolcata est aqua amara?

6. Ad emendationem hominum virtus illorum; et dedit hominibus scientiam Altissimus, honorari in mirabilibus suis.

7. In his curas mitigabit dolorem; et argentarius faciet pigmenta suavitate, et unctioes conficiet suavitate; et non consummabitur opera ejus.

8. Pax enim Dei super faciem terrae.

9. Fili, in tua infirmitate ne despicias te ipsum; sed ora Dominum, et ipse curabit te.

10. Averte a delicto, et dirige manus, et ab omni delicto munda cor tuum.

11. De supinatione, et memoriam stultitiae, et impugna oblationem, et da locum medico:

12. Etenim illum Dominus creavit; et non dicitur a te, quia opera ejus sunt mensurata.

13. Est enim tempus quando in manus illorum incutras;

14. Ipsi vero Dominum deprecabuntur, ut dirigat requiem eorum, et sanentur, propter conversationem illorum.

15. Qui delinquit in conspectu ejus qui fecit eum incidet in manus medicum.

16. Fili, in mortuum producit lacrymas, et quasi dira passus incipe plorare; et secundum iudicium contage corpus illius, et non despicias sepulcrum illius.

17. Propter dolentem autem amare fer lacrum illius uno die, et consolare propter tristitiam.

18. Et fac lectum serendum meritis ejus uno die, vel duobus, propter detractorem;

19. A tristitia enim festinat mors, et corripit virtutum, et tristitia cordis flebit corripit.

20. Nonne a ligno indolcata est aqua amara?

21. De supinatione, et memoriam stultitiae, et impugna oblationem, et da locum medico:

22. Etenim illum Dominus creavit; et non dicitur a te, quia opera ejus sunt mensurata.

23. Est enim tempus quando in manus illorum incutras;

24. Ipsi vero Dominum deprecabuntur, ut dirigat requiem eorum, et sanentur, propter conversationem illorum.

25. In abductione permanet tristitia; et substantia inopis secundum cor ejus.

26. Non dederis in tristitia cor tuum, sed repelle eam a te; et memento novissimum;

27. Noli oblivisci; neque enim est convalesco; et hinc illud proderit, et te ipsum possimabis.

28. Memor esto huius meli: sic enim erit et tuum. Mihi heri, et tibi hodie.

29. In requie mortui requiescere fac memoriam ejus, et consolari illum in exitu spiritus sui.

30. Sapientia scribas in tempore vacuatis, et qui minoratur actus sapientiam peripitit. Una sapientia replebitur.

31. Qui tenet aratrum, et qui gloriatur in jaculo, stimulo boves agitat, et convalescit in operibus eorum, et enaratio ejus in illis taurosum.

32. Cor suum dabit ad versandos salces, et vigilia ejus in sagina vaccarum.

33. Sic omnis faber et architectus qui noctem tanquam diem transigit; qui scripsit signatam scyphilla, et assiduitas ejus variae pietarum; cor suum dabit in similitudinem picturae, et vigilia sua proficiet opus.

34. Sic labor ferrarius sedens iuxta incudem, et considerans opus ferri: vapor ignis uret carnes ejus, et in calore fornacis concertatur.

35. Vox mallei innovat aeternum ejus, et contra similitudinem vasis oculis ejus.

36. Cor suum dabit in consumptione operum, et vigilia sua orabit in perfectionem.

37. Sic figulas sedens ad opus suum, convertens pedibus suis rotam, qui in sollicitudine positus est semper propter opus suum, et in numero est omnis operatio ejus.

38. In brachio suo formabit latum, et ante pedes suos curvabit virtutem suam.

39. Cor suum dabit ut consummet limitationem, et vigilia sua mundabit fornacem.

40. Omnes hi in manibus suis speraverunt, et unusquisque in arte sua sapienter.

41. Sine his omnibus non edificabitur civitas.

42. Et non inhabitabunt, nec inhabitabunt, et in ecclesiam non transibunt.

43. Et non inhabitabunt, nec inhabitabunt, et in ecclesiam non transibunt.

44. Et non inhabitabunt, nec inhabitabunt, et in ecclesiam non transibunt.

45. Et non inhabitabunt, nec inhabitabunt, et in ecclesiam non transibunt.

46. Et non inhabitabunt, nec inhabitabunt, et in ecclesiam non transibunt.

47. Et non inhabitabunt, nec inhabitabunt, et in ecclesiam non transibunt.

48. Et non inhabitabunt, nec inhabitabunt, et in ecclesiam non transibunt.

49. Et non inhabitabunt, nec inhabitabunt, et in ecclesiam non transibunt.

50. Et non inhabitabunt, nec inhabitabunt, et in ecclesiam non transibunt.

51. Et non inhabitabunt, nec inhabitabunt, et in ecclesiam non transibunt.

52. Et non inhabitabunt, nec inhabitabunt, et in ecclesiam non transibunt.

53. Et non inhabitabunt, nec inhabitabunt, et in ecclesiam non transibunt.

54. Et non inhabitabunt, nec inhabitabunt, et in ecclesiam non transibunt.

55. Et non inhabitabunt, nec inhabitabunt, et in ecclesiam non transibunt.

56. Et non inhabitabunt, nec inhabitabunt, et in ecclesiam non transibunt.

¹ Prov. 15, 13 et 17, 22.

² II Reg. 13, 21.

¹ II Reg. 15, 25.

² Isa. 35, 8.

38. Super sellam iudicis non sedebunt, et testamentum iudicii non intelligunt, neque palam faciunt disciplinam, et in paraboliis non inveniantur;

39. Sed creaturam servi confirmabant, et deprecato illorum in operatione artis, accommodantes animam suam, et conquirentes in lege Altissimi.

CAPUT XXXIX.

Studium sapientia, ipsaque preclara opera et nominis perpetuitas; Deus benedicens in operibus suis, cui nihil occultum est; benedictio Dei in bonis, et ira in malis; bonis omnia in bonum certant, malis in malum, ad quae pugnantes et cetera sunt creata.

1. Sapientiam omnium antiquorum exquiret sapiens, et in prophetis vacabit.
2. Narrationem virorum nominatorum conservabit, et in versutias paraboliarum simul intrabit.
3. Occulta proverbia non exquiret, et in absconditis paraboliarum conversabitur.
4. In medio magistrorum ministrabit, et in conspectu praesidis apparebit.
5. In terram alienigenarum gentium pertransiet; bona enim et mala in hominibus tentabit.
6. Cor suum tradet ad vigilandum diluculo ad Domineum, qui fecit illum, et in conspectu Altissimi deprecabitur.
7. Aperiet os suum in oratione, et pro delictis suis deprecabitur.
8. Si enim Dominus magnus vulnerit, spirita intelligens replebit illum;
9. Et ipse tanquam imbes mittet eloquia sapientiae suae, et in oratione confitebitur Domino;
10. Et ipse dirigit consilium ejus, et disciplinam, et in absconditis suis consiliabitur.
11. Ipse palam faciet disciplinam doctrinae suae, et in lege testamenti Domini glorietur.
12. Collaudabit multi sapientiam ejus, et usque in seculum non delabitur.
13. Non recedet memoria ejus, et nomen ejus requiritur a generatione in generationem.
14. Sapientiam ejus enarrabunt gen-

¹ Gen. 1, 81. Marc. 7, 27.
² Gen. 8, 3.
³ Gen. 7, 21.

tes, et laudem ejus enuntiabit ecclesiae.

15. Si permanserit, nomen deusdignum plus quam mille; et si requieverit, proderit illi.

16. Adhuc consiliabor ut enarrem, ut furore enim repletus sum.

17. In voce dicit: Obvadii me, divini fructus, et quasi rosa plantata super rivum aquarum fructificavit.

18. Quasi Libanus odorem suavitatis habet.

19. Florete flores quasi liliam; et date odorem, et frondete in gratiam; et collaudate canticum, et benedicite Domineum in operibus suis.

20. Date nomini ejus magnificentiam, et confitemini illi in voce laborum vestrorum, et in canticis laborum, et citharis; et sic dicetis in confessione:

21. Opera Domini universa bona valde.

22. In verbo ejus stetit aqua sicut congeries; et in sermone oris illius sicut exceptoria aquarum;

23. Quoniam in precepto ipseus placor fit, et non est minoratio in salute ipseus.

24. Opera omnis carnis coram illa, et non est quidquam absconditum ab oculis ejus.

25. A seculo usque in seculum respicit, et nihil est mirabile in conspectu ejus.

26. Non est dicere: Quid est hoc, aut quid est istud? omnia enim in tempore suo quarentur.

27. Benedictio illius quasi fluvius inundavit.

28. Quomodo cataclysmus aridam inebriavit, sic ira ipseus gentes que non exquirunt eum hereditavit.

29. Quomodo convertit aquas in siccitatem, et siccata est terra, et vis illius vis illorum directae sunt, sic peccatores habet offensiones in ira ejus.

30. Bona bonis creata sunt ab initio, sic acquisitis bona et mala.

31. Initium necessarii rei vite hominum, aqua, ignis, et ferrum, sal, lac, et panis simillagineus, et mel, et botrus uvae, et oleum, et vestimentum.

32. Haec omnia sanctis in bona, sic et impiis et peccatoribus in mala convertuntur.

¹ Exod. 14, 31.
² Sup. 29, 28.

33. Sunt spiritus qui ad vindictam creati sunt, et in furore suo confirmantur tormenta sua.

34. In tempore consummationis effundent virtutem, et furorem ejus qui fecit illis placabit.

35. Ignis, grandis, fames, et mors, omnia haec ad vindictam creata sunt;

36. Bestiarum dentes, et scorpil, et serpentes, et rhomphae vindicant in aeternum impios.

37. In mandatis ejus epulabuntur; et super terram in necessitatem preparabuntur, et in temporibus suis non praeterient verbum.

38. Propriam ab initio confirmatus sum, et consiliatus sum, et cogitavi, et scripta dimisi.

39. Omnia opera Domini bona, et omne opus hora sua subministrabit.

40. Non est dicere: Hoc illo nequius est; omnia enim in tempore suo comprobantur.

41. Et nunc in omni corde et ore collaudate, et benedicite nomen Domini.

CAPUT XL.

Occupationi magna, jugo gravi, ac variis miseris homo obnoxius; omnia caduca, iniqui cum suis divitiis cito dolenti; laus vite aevi sufficientis; variorum binariorum commendata, quibus laudem alia anteposuit; laus timoris Domini; fac pe indignae, nec in alienam mentem respicias, a quo viri disciplinatas et eruditae se servat.

1. Occupatio magna creata est omnibus hominibus, et jugum grave super filios Adam, a die exitus de ventre matris eorum usque in diem sepulture in matrem omnium.

2. Cogitationes eorum, et timores cordis, adinventio expectationis, et dies institutionis,

3. A residente super sedem gloriosam, usque ad humilitatum in terra et cinere;

4. Ab eo qui utitur hyacintho et portat coronam, usque ad eum qui operitur lino crudo; furor, zelus, tumultus, fluctatio, et timor mortis, iracundia perseverans, et contentio,

5. Et in tempore refectionis in cubili somnus noctis immutat scientiam ejus.

6. Modicum tanquam nihil in requio,

¹ Gen. 1, 81. Marc. 7, 27.
² Sup. 29, 35-36.
³ Gen. 7, 10.

et ab eo in somnis, quasi in die repositus.

7. Conturbatus est in visu cordis sui, tanquam qui everserit in die belli; in tempore salutis suae exsurrexit, et admiratus ad nullum timorem;

8. Cum omni carne, ab homine usque ad pecus, et super peccatores septuplum.

9. Ad haec mors, sanguis, contentio, et rhomphae, oppressiones, fames, et contritio, et flagella.

10. Super iniquos facta sunt haec omnia; et propter illos creata est calumniam.

11. Omnia que in terra sunt in terram convertentur, et omnia aquae in mare revertentur.

12. Omne munus et iniquitas delabitur; et fides in seculum stabit.

13. Substantiae infestorum sicut fluvius siccabitur, et sicut tonitruum magnum in pluvia peronabit.

14. In aperiendo manus suas letabitur; sic prevaricatoris in consummatione tabescent.

15. Nequies impiorum non multiplicabit ramos; et radices eorum imunda super caputem petrae sonant.

16. Super omnem aquam viriditas et ad oram fluminis ante omne fonsum ovelletur.

17. Gratia sicut paradisi in benedictionibus, et misericordia in seculum permanet.

18. Vita sibi sufficientis operarii condolebitur, et in ea invenies thesaurum.

19. Filii et edificatio civitatis confirmabit nomen; et super haec mulier immaculata computabitur.

20. Vinum et musica iustificat cor; et super utraque dilectio sapientiae.

21. Tibiae et psalterium suavem faciunt melodiam; et super utraque lingua suavis.

22. Gratiam et speciem desiderabit oculus tuus; et super haec viriditas satietas.

23. Amicus et sodalis in tempore convenientes; et super utroque mulier cum viro.

24. Fratres in adiutorium in tempore tribulationis; et super eos misericordia liberabit.

¹ Inf. 41, 12.
² Eccl. 1, 7.

25. Aurum et argentum est consilio pedum; et super utrumque consilium beneficiatum.

26. Facilitates et virtutes exaltant cor; et super has timor Domini.

27. Non est in timore Domini minoratio; et non est in eo inquirere adiutorium.

28. Timor Domini sicut paradisus benedictionis, et super omnem gloriam spernitur ilium.

29. Fili, in tempore vite tue ne indigeas; melius est enim mori quam indigere.

30. Vir respiciens in moensum alienum, non est vita ejus in cogitatione vitios; alit enim animam suam civis alienis.

31. Vir autem disciplinatus et eruditus custodit se.

32. In ore imprudentis condolebatur inopia, et in ventre ejus ignis ardebit.

CAPUT XLII.

Memoria mortis est amara, et cui non; mortem non metuas, sed presertim et futuram incrementum, evadens divina dispositione circa te; maledictio autem impiorum; cura homi nomina; sapientia et thesaurus abscondita, inutilis; qualiter aut de peccatis exiles solatur; ne facias avertita proximo, nec respicias mulierem alterius, neque improperes post datum.

1. O mors, quam amara est memoria tua homini pacem habenti in substantiis suis;

2. Viro quieto, et ejus viri directae sunt in omnibus, et adhuc valenti accipere cibum;

3. O mors, bonum est iudicium tuum homini iudicanti, et qui minoratur viribus;

4. Defectore aetate, et eni de omnibus cora est, et incredibili, qui perdidit patientiam!

5. Nolle metere iudicium mortis. Momento que ante te fuerunt, et que supererunt sunt tibi; hoc iudicium a Domino omni carni.

6. Et quid superveniet tibi in beneficio Altissimi? sive decem, sive centum, sive mille anni;

7. Non est enim in inferno accusatio vite.

¹ Sap. 40, 11.

² Sap. 20, 22.

8. Filii abominationum sunt filii peccatorum, et qui conversantur secus deos impiorum.

9. Filiorum peccatorum pericit hereditas, et cum semine illorum assidue opprobrii.

10. De patre impio queruntur filii, quoniam propter illum sunt in opprobrio.

11. Vae vobis, viri impii, qui dereliquistis legem Domini altissimi!

12. Et si nati fueritis, in maledictione nascemini; et si mortui fueritis, in maledictione erit pars vestra.

13. Omnia que de terra sunt in terram convertentur; sic iusti a maledicta in perditionem.

14. Locus hominum in corpore impiorum; nomen autem impiorum delabitur.

15. Curam habe de bono munere; hoc enim magis permanebit tibi quam mille thesauri pretiosi et magni.

16. Bonus vitis numerus dierum; bonam autem nocentem permanebit in seculo.

17. Disciplinam in pace conservas, filii; sapientia enim abscondita, et thesaurus invisus, que utilitas in utraque!

18. Melior est homo qui abscondit iustitiam suam, quam homo qui abscondit sapientiam suam.

19. Verumtamen roborantur in his que procedunt de ore meo.

20. Non est enim hominum omnem reverentiam observare; et non omnia omnibus bene placent in fide;

21. Erubescite a patre et a matre de fornicatione; et a presidente et a patre de mendacio;

22. A principe et a iudice de delicto; a synagoga et plebe de iniquitate;

23. A socio et amico de iustitia; et de loco in quo habitas.

24. De furto, de veritate Dei, et testamento; de circubito in panibus, et a obfuscatione daci et accipi;

25. A salutaribus de silentio, a respectu mulieris fornicarie, et ab aversione vultus cognati.

26. Ne avertas faciem a proximo tuo, et ab infamando parvam et uno resistendo.

27. Ne respicias mulierem alieni viri, et ne scruteris ancillam ejus, neque stertis ad lectum ejus.

28. Ab amicis de sermonibus improperii; et cum dederis, ne improperes.

¹ Matth. 5, 28.

CAPUT XLIII.

Sermones non revelandum; a respectu personarum et aliis plerisque vitis hoc est amorem abominationum, datum et ex scriptura; scribentibus de sollicita custodia filie et super huiusmodi firmanda custodia; commorari mulier periculum; melior est vitium illius, qui vitia vitas, etiam occulta coram, sunt perfecta et desiderabilia.

1. Non duplices sermones ascendi; et eris vere sine confusione, et invidus gratiam in conspectu omnium hominum. Ne pro his omnibus confendaris, et ne accipias personam et delinquas.

2. De lege Altissimi, et testamento, et de iudicio iustificare impium.

3. De verbo sociorum et viatorum, et de ditione hereditatis amicorum.

4. De aequalitate statera et ponderum, de acquisitione mulierum et paucorum.

5. De corruptione emptionis et negotiationis, et de multa disciplina filiorum, et sermo pessimo latere amplexare, et super mulierem nequam bonum est signum.

6. Ubi manus multas sunt, clavide; et quocumque tradis, numeras, et appende; datum vero et acceptum omne describo.

7. De disciplina insensati et fatui, et de senioribus qui iudicantur ab adolescentibus; et eris eruditus in omnibus et probabis in conspectu omnium virorum.

8. Filia parvi abscondita est vigilia, et sollicitudo ejus auferit somnum, ne facili adolescentia suis adultis efficitur, et cum viro conamorta odibilis fiat;

9. Nequando polluat in virginitate sua, et in paternis suis travidia inveniamus, ne feru cum viro commorata transgrediar, aut certe sterilis efficiatur.

10. Super filiam luxuriosam confirma custodiam, nequando faciat te in opprobrium ventre inimici, a detractione in iracundia, et objectione plebis, et confundat te in multitudie populi.

11. Omni homini noli intendere in specie, et in medio mulierum noli commorari;

¹ Lev. 19, 15. Deut. 1, 17 et 10, 19. Prov. 24, 11. Eccl. 9, 1.

13. De vestimentis estm procedit timore, et a muliere iniquitas viri.

14. Melior est enim iniquitas viri quam mulier beneficiens, et mulier confundens in opprobrium.

15. Memore vero igitur operum Domini, et quis vidi ammittabo. In sermonibus Domini opera ejus.

16. Sol illuminans per omnia respicit, et gloria Domini plenum est opus ejus.

17. Nomen Domini fecit sanctos enarrare omnia mirabilia sua, que confirmavit Dominus omnipotens stabiliri in gloria sua?

18. Abyssum et cor hominum investigavit, et in astuta corum excogitavit.

19. Cognovit enim Dominus omnem scientiam, et inspicit in signum oculi, pervertentura sunt, revelans vestigia occultorum.

20. Non proterit filium omnis cogitatus, et non abscondi se ab eo ullus sermo.

21. Magnalia sapientie sue decoravit, qui est ante seculum et usque in seculum; neque adjectum est,

22. Neque minuitur, et non eget aliorum consilio.

23. Quam desiderabilia omnia opera ejus! et tanquam scintilla quam considerare.

24. Omnia hec vivunt, et manent in seculum; et in omni necessitate omnia abundant ei.

25. Omnia duplicia, unum contra unum, et non fecit quidquam detres.

26. Uniuscuiusque confirmavit bona, et quis salutariter videns gloriam ejus?

CAPUT XLIII.

Remissio Creaturis relinquit in colorum creaturam et pulchritudinem in celo, luna, stellis, fructu, nive, grandine, nubibus, tonitruo, aqua, ab aquilone, pruina, et mari, in que sunt plurima genera belluarum; denique memo ad Deum laudandum sufficit.

1. Abundantia firmamentum pulchritudo ejus est, species caeli in visione glorie.

2. Sed in aspectu ammittans in exitu, vas a mirabilis ejus Excelis.

3. In meridiano exurit terram, et in conspectu arderis ejus quis poterit sustinere? Fornacem custodiens in operibus ardoris;

4. Tripliciter sol exrens montes, tri-

dios igneos exsufflans, et refugiens radicis suis obtectis oculis.

8. Magnus Dominus qui fecit illum, et in sermonibus eius fednavit iter.

9. Et luna in omnibus in tempore suo, ostensio temporis, et signum avi.

7. A luna signum diei festi; luminare quod minuitur in consummatione.

8. Mensis secundum nomen ejus est, crescens mirabiliter in consummatione.

9. Vas castrorum in excelsis, in firmamento caeli resplendens gloriose.

10. Species celi gloria stellarum: mundum illuminans in excelsis Dominus.

11. In verbis Sancti stabunt ad iudicium, et non deficient in vigiliis suis.

12. Vide arcum, et benedic sur: qui fecit illum. Valde speciosus est in splendore suo.

13. Gyrauit caelum in circuitu gloriae suae: mare: Excelsi aperuerunt nivem, et acclerata coruscationes emittere iudicii seculi.

14. Imperio suo accleravit nivem, et acclerata coruscationes emittere iudicii seculi.

15. Propterea aperti sunt thesauri, et evolaverunt nebulae sicut aves.

16. In magnitudine sua posuit nubes, et confracti sunt lapides grandinis.

17. In conspectu ejus commovebantur montes, et in voluntate ejus aspiravit notes.

18. Vox tonitru ejus verberabit terram, tempestas aquilonis, et congregatio spiritus.

19. Et sicut avis depouens ad sedendum aspergit nivem, et sicut locusta demergens descensus ejus.

20. Pulchritudinem candoris ejus admirabitur oculus, et super imbrem ejus expanserit cor.

21. Genu sicut saltem effundet super terram; et dum gelaverit, fiet tanquam cacumina tribuli.

22. Frigidus ventus aquilo favit, et gelavit crystallas ab aqua; super omnem congregationem aquarum requiescet, et sicut locusta inducet se aquis.

23. Et devertit montes, sicut lignum, et exstinguit viride, et exuret desertum, et exstinguit viride, sicut lignum.

24. Medicina omnium in festinatione nebulae; et ros obvians ab ardore venientium humilem efficit eum.

25. In sermone ejus siluit ventus, et cogitatione sua placavit abyssum; et plantavit in illa Dominus insulas.

1 Gen. 9, 12.

26. Qui navigant mare enarrent pericula ejus, et audientes auribus nostris admirabimur.

27. Illic praeclara opera et mirabilia, varia bestiarum genera, et omnium pecorum, et creatura belluarum.

28. Propter ipsum confirmatus est iteris finis, et in sermone ejus composita sunt omnia.

29. Multa dicemus, et deficiemus in verbis; consummatio autem sermonum ipse est in omnibus.

30. Gloriantes ad quid valebimus? Ipse enim Omnipotens super omnia operatus.

31. Terribilis Dominus et magnus vehementer, et mirabilis potentia ipsius.

32. Glorificantes Dominum quantumcumque poteritis, supervalebit enim adhibere et admirabilis magnificentia ejus.

33. Benedicentes Dominum, exaltate illum quantum poteritis; major enim est omni laude.

34. Exaltantes eum, replemini virtute; ne laboretis; non enim comprehendetis.

35. Quis videbit eum et enarrabit? et quis magnificentiam eum sicut est ab initio?

36. Multa abscondita sunt majora his, pauca enim vidimus operam ejus.

37. Omnia autem Dominus fecit, et pie agentibus dedit sapientiam.

CAPUT XLIV.

Laus priorum patrum ac seminis eorum, primum in genere, deinde nominatim laudatur Enoch, Noe, Abraham, cui facte sunt promissiones, Isaac, et Jacob.

1. Laudemus viros gloriosos, et parentes nostros in generatione sua.

2. Multam gloriam fecit Dominus magnificentia sua a seculo.

3. Dominantes in potestatibus suis, homines magri virtute et prudentia sua predicti, nuntiantes in prophetis dignitatem prophetarum;

4. Et imperantes in praesenti populo, et virtute prudentiae populis sanctissima verba;

5. In pericula sua requirentes modos musicos, et narrantes carmina Scripturarum;

6. Homines divites in virtute, pulchritudinis studium habentes, pacificantes in dubiis suis.

1 Ps. 105, 2.

CAPUT XLV.

7. Omnes isti in generationibus gentis suae gloriam adepti sunt, et in diebus suis habentur in laudibus.

8. Qui de illis nati sunt reliquerunt nomen narrandi laudes eorum;

9. Et sunt quorum non est memoria; perierunt quasi qui non fuerint; et nati sunt quasi non nati, et filii ipsorum cum ipsis.

10. Sed illi viri misericordiae sunt, quorum pietates non defuerunt.

11. Cum semine eorum permanent bona;

12. Hereditas sancta nepotes eorum, et testamentum sterile semen eorum;

13. Et filii eorum propter illos usque in aeternum manent; semen eorum et gloria eorum non derelinquetur.

14. Corpora ipsorum in pace sepulta sunt, et nomen eorum vivit in generationem et generationem.

15. Sapientiam ipsorum narrent populi, et laudem eorum nuntiet ecclesiae.

16. Enoch placuit Deo; et translatus est in paradysum, ut det gentibus possessionem.

17. Noe inventus est perfectus, justus, et in tempore iracundiae factus est remittitator.

18. Ideo dimissus est reliquum terrae cum factum est diluivium.

19. Testamenta seculi posita sunt apud illum, ne deleri possit diluivio omnis caro.

20. Abraham magnus pater multitudinis gentium, et non est inventus similis illi in gloria; qui conservavit legem Excelsi, et fuit in testamento cum illo.

21. In carne ejus stare fecit testamentum, et in tentatione inventus est fidelis.

22. Ideo jurejurando dedit illi gloriam in gente sua, crescere illum quasi terrae cumulum.

23. Et ut stellarum exaltare semen ejus, et hereditare illos a mari usque ad mare, et a flumine usque ad terminus terrae.

24. Et in Isaac eodem modo fecit, propter Abraham, patrem ejus.

25. Benedictio enim omnium gentium dedit illi Dominus, et testamentum confirmavit super caput Jacob.

1 Gen. 5, 24.

2 Gen. 9, 9.

3 Gen. 6, 14 et 7, 1. Hebr. 11, 7.

4 Gen. 12, 2 et 15, 5 et 17, 4.

5 Gen. 17, 10. Gal. 3, 6.

26. Agnovit eum in benedictionibus suis, et dedit illi hereditatem, et divisit illi partem in tribus duodecim.

27. Et conservavit illi homines misericordiam, invenientes gratiam in misere omnis carnis.

CAPUT XLV.

De laudibus Moysi, Aaron, et Phineas; de congregatione Core interempta.

1. Dilectus Deo et hominibus Moyses, cuius memoria in benedictione est.

2. Similium illum fecit in gloria sanctorum, et magnificavit eum in timore inimicorum, et in verbis suis monstra placavit.

3. Glorificavit illum in conspectu regum, et jussit illi eorum populo suo, et ostendit illi gloriam suam.

4. In fide et lenitate ipsius sanctorum fecit illum, et elegit eum ex omni carne.

5. Audivit enim eum, et vocem ipsius, et induxit illum in nubem.

6. Et dedit illi eorum praepcepta, et legem vitae et disciplinae, docere Jacob testamentum suum, et judicia sua Israel.

7. Excelsum fecit Aaron, fratrem ejus, et similem sibi, de tribu Levi;

8. Statuit ei testamentum aeternum, et dedit illi sacerdotium gentis, et beatificavit illum in gloria;

9. Et circumcinxit eum zona gloriae, et induit eum stolam gloriae, et coronavit eum in vasis virtutis.

10. Circumpedens, et femoralia, et humerale posuit ei; et cinctus ilium tintinabulis aureis plurimis in gyro.

11. Dato sonitum in incessu suo, audilum facere sonitum in templo in memoriam illis gentis suae.

12. Stola sancta auro, et hyacinthis, et purpura, opus textile viri sapientis, iudicio et veritate predicti;

13. Torto cocco opus artificis, gemmis preciosis figuratis in ligatura auri, et opere lapidarii sculptis, in memoriam secundum numerum trium Israel.

14. Corona aurea super mitram ejus expressa signo sanctitatis, et gloria honoris; opus virtutis, et desideria oculorum ornata.

1 Gen. 22, 1.

2 Exod. 11, 8.

3 Exod. 6, 7-8.

4 Num. 12, 8 et Hebr. 8, 2-5.

5 Exod. 28, 25.

15. Sic pulchra ante ipsum non fuerunt talia usque ad erigendum.

16. Non est indutus illa alienigena aliquis, sed tantum illi ipse soli, et nepotes ejus per omne tempus.

17. Sacrificia ipsius consumpta sunt igne quotidie.

18. Complēvit Moyses manus ejus, et unxit illum oleo sancto.

19. Factum est illi in testamentum eternum, et semini ejus, sicut dies caeli, longi sacerdotio, et habere laudes, et glorificare populum suum in nomine ejus.

20. Ipsum elecit ab omni vivente, offerre sacrificium Deo, incensum, et bonum odorem, in memoriam placare pro populo suo.

21. Et dedit illi in preceptis suis potestatem, in testamentis iudiciorum, docere Jacob testimonia, et in lege sua iudicem dare Israel.

22. Quia contra illum steterunt alieni, et propter invidiam circumderunt illum homines in deserto, qui erant cum Dathan et Abiron, et congregatio Coe in iracundia.

23. Vidit Dominus Deus, et non placuit illi, et consumpsit sunt in impeta iracundia.

24. Fecit illis monstra, et consumpsit illos in flamma ignis.

25. Et adiecit Aaron gloriam, et dedit illi hereditatem, et primitias frugum terre divisit illi.

26. Panem ipsis in primis paravit in statuetam, nam et sacrificia Domini edent, quae dedit illi et semini ejus.

27. Ceterum in terra gentes non hereditabit, et pars non est illi in gente; ipse est enim pars ejus, et hereditas.

28. Phinees, filius Eleazari, tertius in gloria est, imitans eum in timore Domini.

29. Et stare in reverentia gentis; in bonitate et abierit anima suo placuit Deo pro Israel.

30. Ideo statuit illi testamentum pacis, principem sanctorum et gentis suae, ut sit illi et semini ejus sacerdotii dignitas in aeternum.

31. Et testamentum David regi, filio Jesse, de tribu Juda, hereditas ipsi et semini ejus, ut daret sapientiam in cor

nostrum, iudicare gentem suam in iudiciis, ne abolerentur bona ipsorum; et gloriam ipsorum in gentem eorum aeternam fecit.

CAPUT XLVI.

Laudes Josue, Caleb, et Samuei.

1. Fortis in bella Jesus Nave, successor Moysi in prophetis, qui fuit magnus secundum nomen suum.

2. Maximus in salutem electorum Dei, expugnare insurgentes hostes, et consequeretur hereditatem Israel.

3. Quam gloriam adeptus est in bello manus suas, et factando contra civitates rhomphatas.

4. Quis ante illum sic restitit? nam hostes ipse Dominus perdidit.

5. An non in iracundia ejus impeditus est sol, et una dies facta est quasi duo?

6. Invocavit Altissimum potentem in oppugnando inimicos undique; et audiit illum magnus et sanctus Deus in saxis grandinis virtutis valde foris.

7. Impetum fecit contra gentem basilem, et in descensu perdidit centurias.

8. Ut cognoscant gentes potentiam ejus, quia contra Deum pugnavit non est facile, et securus est a tergo Potentis.

9. Et in diebus Moysi misericordiam fecit ipse, et Caleb, filius Jephone, stans contra hostem, et prohibere gentem a peccatis, et perfringere murum madiba.

10. Et ipsi duo constituti a periculo liberati sunt in numero sexcentorum militum peritum, inducere illos in hereditatem, in terram quam manat lac et mol.

11. Et dedit Dominus ipsi Caleb fortitudinem, et usque in senectutem permansit illi virtus, ut ascenderet in ascensum terre locum, et semen ipsius obtinuit hereditatem.

12. Ut viderent omnes filii Israel quid bonum est obsequi sancto Deo.

13. Et iudices singuli suo nomine, quorum non est corruptum cor, qui non averat suam a Domino.

14. Ut sit memoria illorum in benedictione, et ossa eorum pallent de loco suo.

15. Et nomen eorum permanet in

eternum, permanent ad filios illorum, sanctorum virorum gloria.

16. Dilectus a Domino Deo suo Samuel, propheta Domini, renovavit legem, et unxit principes in gente sua.

17. In lege Domini congregationem iudicavit, et vidit Deus Jacob; et in fide sua probatus est propheta.

18. Et cognus est in verbis suis fidelis, quia vidit Deum locis.

19. Invocavit Dominum omnipotentem, in oppugnando hostes circumstantes undique, in oblatione agni involati.

20. Et intonat de caelo Dominus, et in sonitu magno auditam fecit vocem suam.

21. Et contrivit principes Tyrorum, et amos duces Philistinum.

22. Et ante tempus finis vite suae et aevi testimonium prebuit in conspectu Domini et Christi, et pecunias et usque ad calcamenta ab omni carne non accepit; et non accusavit illum homo.

23. Et post hoc dormivit; et notum facti regi, et ostendit illi finem vite suae; et exaltavit vocem suam de terra in propetia dolere impietatem gentis.

CAPUT XLVII.

Laudes Nathan, Davidis, et Salomonis.

1. Post hoc surrexit Nathan, I propheta, in diebus David.

2. Et quasi adops separatus a carne, sic David a filio Israel.

3. Adam iocundus luit quasi cum amio, et in uris similiter fecit sicut in aquis orium, in juventute sua.

4. Numquid non occidit gigantem, et abstulit opprobrium de gente?

5. In tollendo manum, saxo funde deiecit exultationem Goliath.

6. Nam invocavit Dominum omnipotentem, et dedit in dextera ejus tollere ramum formem in bello, et exaltare omnia gentis suae.

7. Sic in decem millibus glorificavit eum, et laudavit eum in benedictionibus Domini, in offerendo illi coronam gloriæ;

1 Reg. 8, 12.

2 Reg. 17, 51.

3 Reg. 17, 49.

4 Reg. 12, 21.

5 Reg. 12, 12.

8. Contrivit enim inimicos undique, et extirpavit Philistinim contrarios usque in hederam; dicitur: contrivit cornu ipsorum usque in aeternum;

9. In omni opere debuit confessionem Sancto, et Excelso in verbo gloriæ.

10. De omni corde suo laudavit Deum; et dilexit Deum qui fecit illum; et dedit illi contra inimicos potentiam;

11. Et stare fecit cantores contra altare, et in sono eorum dulces fecit modos.

12. Et dedit in celebrationibus decus, et ornavit tempora usque ad consummationem vite, ut laudaret nomen sanctum Domini, et amplificaret mane Dei sanctificationem.

13. Dominus purgavit peccata ipsius, et exalavit in aeternum cornu ejus; et dedit illi testamentum regni, et sedem gloriæ in Israel.

14. Post ipsum surrexit filius sensatus, et propter illum deiecit omnem potentiam inimicorum.

15. Salomon imperavit in diebus pacis, cui subiecit Deus omnes hostes, ut conderet domum in nomine suo, et pararet sanctitatem in sempernum. Quotidmodum oratus est in juventute non?

16. Et impletus es, quasi fumentis, sapientia, et terram replevit anima tua.

17. Et replesti in comparationibus enigmata. Ad insulas longe divalगतum est nomen tuum, et dilectus es in pace tua.

18. In cantionibus, et proverbis, et comparationibus, et interpretationibus, miratus sunt terra;

19. Et in nomine Domini Dei, cui est cognomen Deus Israel.

20. Collegisti quasi arithmeticon arum, et ut plumbum complisti argurum;

21. Et inclinasti femora tua mulieribus, potestatem habuisti in corpore tuo.

22. Dediti maculam in gloria tua, et profanasti semen tuum inducere iracundiam ad liberos tuos, et iactari stultitiam tuam;

23. Ut forens imperium bipartitum, et ex Ephraim imperare imperium du-

6 Reg. 8, 11.

7 Reg. 4, 31.

8 Reg. 15, 27.

9 Reg. 12, 16.

1 Lev. 8, 12.

2 Num. 16, 1-3.

3 Num. 25, 7-1 Mach. 2, 26-24.

4 Jos. 10, 14.

5 Num. 14, 6.

9. Quasi ignis effulgens, et tuis ardens in tenui;

10. Quasi vas auri solidum, ornatum omni lapide pretioso;

11. Quasi oliva pullulans, et cypressus in altitudine se extollens, in accipiendo ipsam stolam glorie, et vestiri eam in consummationem virtutis.

12. In ascensu altitudinis sancti gloriam dedit sanctitatis amictus.

13. In accipiendo annu partes de manu sacerdotum, et ipse stans iuxta aram; et circa illam corona fratrum, quasi plantatio cedri in monte Libano.

14. Sic erit illam steterunt quasi rami palmae; et omnes filii Aaron in gloria sua.

15. Oblatio autem Domini in manibus ipsorum coram omnibus synagoga Jerusalem; et consummatione fungens in ara, amplificare oblationem excelsi Regis.

16. Porrexit manum suam in libatione, et libavit de sanguine urae.

17. Effudit in fundamento altaris odorem divinum excelsi Principi.

18. Tunc exclamaverunt filii Aaron, in tuis productibus sonuerunt; et audientia fecerunt vocem magnam coram Deo.

19. Tunc omnis populus simul properaverunt, et ceciderunt in faciem super terram, adorare Dominum Deum suum, et dare preces omnipotenti Deo excelsi.

20. Et amplificaverunt psallentes in vocibus suis, et in magna domo actus est sonus suavitatis plenus.

21. Et rogavit populus Dominum excelsum in prece usquequum perfectus est honor Domini, et manus suam perfecere.

22. Tunc descendens, manus suae extulit in oratione congregationem filiorum Israel, dare gloriam Deo a labiis suis, et in nomine ipsius gloriaris;

23. Et iteravit orationem suam, volens ostendere virtutem Dei.

24. Et tunc orate Deum omnium, qui magna fecit in omni terra, qui auxit dies nostros a ventre matris nostrae, et fecit nobiscum secundum suam misericordiam;

25. Det nobis iudicanditatem cordis, et fieri pacem in diebus nostris in Israel pro diebus sempiternis;

26. Crederet Israel nobiscum esse Dei misericordiam, ut liberet nos in diebus suis.

27. Dnas gentes odit anima mea; tertia autem non est gens quam oderim:

28. Qui sedent in monte Seir, et Philistinim, et stultus populus qui habitat in Sichimis.

29. Doctrinam sapientiae et disciplinae scripsit in codice isto Iosua, filius Sirach, Jerosolymita, qui renovavit sapientiam de corde suo.

30. Beatus qui in istis versatur bonis, qui ponit illa in corde suo! sapiens erit semper;

31. Si enim haec fecerit, ad omnia videbit, quia lux Dei vestigium eius est.

CAPUT LI.

Dei laus, exaltatio, et gratiarum actio.

1. Oratio Jesu, filii Sirach: Confitebor tibi, Domine rex, et collaudabo te Deum, salvatorem meum.

2. Confitebor nomini tuo, quoniam adjutor et protector factus es mihi;

3. Et liberasti corpus meum a perditione, a laqueo linguarum iniquarum, et a libis operantium mendacium, et in conspectu astutum factus es mihi adjutor.

4. Et liberasti me, secundum multitudinem misericordiarum nominis tui, a reprobisibus preparatis ad escam;

5. De manibus quarentium animam meam, et de portis tribulationum quas circumdederunt me;

6. A pressura flammae quas circumdedit me, et in medio ignis non sum extenuatus;

7. De altitudine ventris infuri, et a lingua coinquinata, et a verbo mendaci, a rege iniquo, et a lingua iniusta.

8. Laudabit usque ad mortem anima mea Dominum.

9. Et vita mea appropinquans erat in inferno dorsum.

10. Circumdederunt me undique, et non erat qui adjuvaret. Respiciens enim ad adiutorium hominum, et non erat.

11. Memoratus sum misericordiam tuam, Domine, et operacionis tuae, quae verba sunt;

12. Quoniam eruis sustinentes te, Domine, et liberas eos de manibus gentium.

13. Exaltasti super terram habitationem meam, et pro merito dolentium precatus sum.

14. Invocavi Dominum, patrem Domini mei, ut non derelinquat me in die tribulationis meae, et in tempore superborum, sine adjutorio.

15. Laudabo nomen tuum assidue, et

collaudabo illud in confessione, et exaudito est oratio mea;

16. Et liberasti me de perditione, et episcopi me de tempore iniquo.

17. Propterea confitebor, et laudem dicam tibi, et benedicam nomini Domini.

18. Cum adhuc junior essem, priusquam abererem, quassivi sapientiam patrum in oratione mea.

19. Ante templum prostulabam pro illa, et usque in novissimis inquiram eam; et effudit tanquam precor ura;

20. Letatum est cor meum in ea. Ambulavi pes meus iter rectam, a juventute mea investigabam eam.

21. Indigavi medico aurem meam, et cepi illam.

22. Meliam inveni in meipso sapientiam, et multum profeci in ea.

23. Danti mihi sapientiam dabo gloriam.

24. Constulatus sum enim et facerem illam zelatus sum bonum; et non confundar.

25. Collocata est anima mea in illa, et in faciendo eam confirmatus sum.

26. Manus meas extendi in altum, et in laudandam ejus luxi;

27. Animum meum direxi ad illam, et in agnitione inveni eam.

28. Possedi cum ipsa cor ab initio; propter hoc non derelinquar.

29. Venter meus conturbatus est querendo illam; propterea bonam possidebo possessionem.

30. Dedit mihi Dominus linguam mercedem meam, et in ipsa laudabo eum.

31. Appropiate ad me, indocti, et congregate vos in domum disciplinae.

32. Quid audite retardatis? Et qui dicitis in his: Annus vestrum silium venementer?

33. Aperite os meum, et locutus sum; Compareate vobis sine argento;

34. Et collum vestrum subjicite jugo; et suscipite anima vestra disciplinam; in proximo est enim inveniri eam.

35. Videte oculos vestros, quia modicum laboravi, et inveni mihi multam requiem.

36. Assumeite disciplinam in multo numero argenti, et copiosum aurum posside in ea.

37. Excitetur anima vestra in misericordia ejus, et non confundimini in hunc ipsius.

38. Operamini opus vestrum ante tempus, et dabit vobis mercedem vestram in tempore suo.

PROPHETIA ISAIÆ.

CAPUT L.

Tempus quo propheta Isaias super Judam et Jerusalem, quos ob suam ingratitudeam et aliosque scelera, cum pessimum generosa Deo peccata, non est ad eum reversa; quandem dicit miseriam ipsi imminere de adulationem iustitiam et solemnitate ipsius peccatorum; et quid facere debent ut in gratiam a Deo recipiant; rursus ob defectuorum virtutum in varia peccata, gratia liberalitatem, et in dilectionem statum restituunt rationatur.

1. Visio Isaiæ, filii Amos, quam vidit super Judam et Jerusalem, in diebus

Oris, Joathan, Achaz, et Ezechiae, regum Juda.

2. Audite, caeli, et auribus percipite, terra, quoniam Dominus locutus est: Filios enutrivit, et exaltavit; ipsi autem spreverunt me.

3. Cognovit bos possessorem suum, et asinus praesepe domini sui; Israel autem me non cognovit, et populus meus non intellexit.

4. Ve genti peccatrici, populo gravi iniquitate, semini nequam, filijs scleratis! aueroliquerunt Dominum, blasphemaverunt Sanctum Israel, alienigeni sunt retrorsum.